

ЖИВОТВОРНИ ИСТОЧНИК

ЧАСОПИС ЕПАРХИЈЕ ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКЕ ❖ БРОЈ 31 ❖ ГОДИНА VII ❖ БОЖИЋНИ БРОЈ

ИНТЕРВЈУ
СА ЕПИСКОПОМ
ФОТИЈЕМ

ПРАЗНИК
РОЂЕЊА ГОСПОДА
ИСУСА ХРИСТА

СВ. ЈОВАН
КРОНШТАДСКИ
– У МОЛИТВИ ЈЕ
НЕОПХОДНО
СМИРЕЊЕ

ПОКАЈАЊЕ
ЦАРА МАНАСИЈЕ

МОЖЕ ЛИ ДРВО
БЕЗ КОРИЈЕНА?

МИТРОПОЛИТ
ПОЧАЈЕВСКИ
ВЛАДИМИР:
ИСТИНА ЋЕ
ПОБЕДИТИ

ISSN 2303-8411

9 772303 841000

ЗНАЈ БОЖИЋИ
– ХРИСТОС СЕ РОДИ!

ПРЕПОДОБНИ САВА ОСВЕЋЕНИ

Рођен у малом селу Муталаску у Кападокији, од оца Јована и мајке Софије. У 8. години се замонашио у оближњем Флавијановом манастиру. Након 10 година је прешао у палестинске манастире. Свети Јевтимије му је прорекао да ће бити славан монах и да ће основати лавру већу од свих тог времена. Када се упокојио свети Јевтимије, Сава је отишао у једну пећину где се подвизавао 5 година. Тада су почели да се око њега сакупљају монаси и искушеници, па је почео да зида цркву и келије. По очевом упокојењу, дошла му је и мајка и замонашио је. Основао је укупно 7 манастира. Он и Теодосије Велики сматрани су стубовима Православља на Истоку. Свети Сава се упокојио у Господу 532. године, у 94. години живота.

САДРЖАЈ:

ИНТЕРВЈУ КАТИХЕТЕ БРАНИСЛАВА ИЛИЋА СА ЊЕГОВИМ ПРЕОСВЕШТЕНСТВОМ ЕПИСКОПОМ ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКИМ ФОТИЈЕМ (СЛАДОЈЕВИЋЕМ)	4
ПРАЗНИК РОЂЕЊА ГОСПОДА ИСУСА ХРИСТА – <i>Радмило Радовић, протонамјесник</i>	8
ШТА ЈЕ ОБОЖЕЊЕ? – <i>Весна Теофиловић</i>	12
ВЈЕРА КАО ОСНОВ БОГОПОЗНАЊА – <i>Бошко Максимовић</i> ..	14
СВ. ЈОВАН ДАМАСКИН – О НАЧИНУ ЗАЧЕЋА БОГА ЛОГОСА И ЊЕГОВОМ БОЖАНСКОМ ОВАПЛОЂЕЊУ...	15
СВ. ЈОВАН КРОНШТАДСКИ – У МОЛИТВИ ЈЕ НЕОПХОДНО СМЕРЕЊЕ	16
ПОТРЕБА ЗА МОЛИТВЕНИМ ПРАВИЛОМ – <i>Милош Зекановић, протонамјесник</i>	17
ЧИНТИ ДОБРО ДА ВАМ НЕ ДОСАДИ – <i>Митар Млађеновић, протонамјесник</i>	20
О БЛАГОДАРНОСТИ ГОСПОДУ – <i>Небојша Товирац, јереј</i>	21
СТАРАЦ КЛЕОПА - ПОКАЈАЊЕ ЦАРА МАНАСИЈЕ	24
МОЖЕ ЛИ ДРВО БЕЗ КОРИЈЕНА – <i>др Срђан Лалић</i>	26
СЛАВЉЕЊЕ РОЂЕНДАНА – ПРАВОСЛАВНИ ПОГЛЕД - <i>Давор Арнаут, ђакон</i>	29
СРЕДЊОШКОЛАЦ ПРЕД ИСКУШЕЊЕМ НАРКОМАНИЈЕ – <i>Остоја Дикић</i>	31
ДР ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ И ЊЕГОВА МАЛО ПОЗНАТА ПЕСМА „НЕСРЕТНИК“ - <i>Вања Продић</i>	33
О ОНИМА КОЈИ СУ ЗНАЛИ ПИСАТИ ДА БИСМО ДАНАС ЗНАЛИ ЧИТАТИ: ДАНИЛОВ ЗБОРНИК II ДИО – <i>Јелена Калајџија</i>	35
ВЛАДИКА ФОТИЈЕ - ПЈЕСМЕ	39
МИТРОПОЛИТ ПОЧАЈЕВСКИ ВЛАДИМИР: ИСТИНА ЋЕ ПОБЕДИТИ	40
Милош Биковић: ПРОНАЛАЗИМ МИР У ЦРКВИ, НЕ У СЕЛФИ ЛИТЕРАТУРИ И КВАЗИ ХИНДУ И БУДИСТИЧКИМ ТЕХНИКАМА	43
СИЗИФОВА БОРБА ЗА ПРАВОПИС - Интервју са ђаконом Бојаном Јокановићем	45
КО ЈЕ ЗАУЗЕО ВЛАСТ У РУСИЈИ? Духовни извори руске револуције? – <i>Митрофан (Биданин), митрополит</i>	47
СВ. САВА – <i>Недељко Горановић, протонамјесник</i>	49
ПРЕМИНУО АЛЕКСЕЈ ЛЕОНОВ, ЧУВЕНИ РУСКИ КОСМОНАУТ КОЈИ ЈЕ ПРВИ ИШАО У ОТВОРЕНИ СВЕМИР	50

Издази са благословом
Његовог Преосвештенства Епископа
зворничко-тузланског г. ФОТИЈА

Година VII, број 31, (божићни), Бијељина, 2020.

Главни и одговорни уредник
протођакон Бојан Чечар

Технички уредник
протојереј-ставрофор Љубомир Самарџић

Секретар уредништва:
Остоја Дикић

Уредништво часописа:
протојереј-ставрофор Љубомир Самарџић,
протонамјесник Сениша Шаренац,
јереј Дражен Ракић, јереј Немања Ерак,
протођакон Бојан Чечар и Остоја Дикић

Адреса уредништва:
Ул. патријарха Павла 40, 76300 Бијељина,
E-mail: casopiszivotvorniistocnik@gmail.com

Часопис излази четири пута годишње

Сарадници часописа:
протојереј-ставрофор Ђоко Б. Лазић, протоје-
реј-ставрофор Зоран Илић, протојереј Драгиша
Симић, протојереј Александар Михајловић,
протојереј-ставрофор Жељко Теофиловић, про-
тонамјесник Јован Максимовић, протонамјесник
Милош Зекановић, протојереј Драган Илић, јереј
Срђан Васиљевић, јереј Милош Тришић, прото-
намјесник Драган Марковић, протонамјесник
Ненад Савић, јереј Кристијан Ђокић, ђакон Бојан
Јокановић, ђакон Давор Арнаут, Данијел Васић,
Бранислав Неђић и Милица Игњатов

Фотографија на насловној страни:
монах Симеон Милиновић

Издавач:
Издавачка кућа
Епархије зворничко-тузланске „СИНАЈ“
Ул. патријарха Павла 40
76300 Бијељина, тел: (+387) 055-222-300
факс: (+387) 055-210-960

Лектор:
ђакон Давор Арнаут

Графичка припрема
сурографика, Зворник

Тираж:
4600

ИНТЕРВЈУ КАТИХЕТЕ БРАНИСЛАВА ИЛИЋА СА Његовим Преосвештенством ЕПИСКОПОМ ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКИМ ФОТИЈЕМ (СЛАДОЈЕВИЋЕМ)

У септембарско-октобарском 369. броју „Православног мисионара“, званичног мисионарског гласила Српске православне цркве за младе, објављен је интервју са Његовим Преосвештенством, Епископом зворничко-тузланским г. Фотијем (Сладојевићем). Разговор је водио катихета Бранислав Илић, члан уређивачког одбора овог званичног мисионарског гласила Српске православне цркве.

Владика Фотије: Црква постоји да буде мисија, да проповеда реч Божју народу нашега времена, те да га светотајинским животом приводи заједници спасених у Царству Небеском!

По неисказаном промислу Божјем детињство проводите у равној Бачкој, у месту Чуруг. Касније, следејући призиву Божјем, одлазите у Светоархангелску обитељ у Ковиљу и на празник Светог великомученика Димитрија 1990. лета Господњег, примате монашки постриг од руке Његовог Преосвештенства Епископа новосадског и бачког др Иринеја. Замолио бих Вас да нам кажете нешто о Вашем детињству, али и о монашким данима проведеним у наведеној обитељи?

Рођен сам на Кочићевом Змијању, у општини Бања Лука. Моји родитељи су се као економски емигранти 1965. године доселили у питомо бачко место Чуруг, а ја сам тада имао четири године. У то време многи Срби су се расељавали са подручја Змијања и планине Мањаче по читавом свету, а ми смо се, хвала Богу, ипак, доселили у Србију. У Чуругу сам завршио Основну школу „Ђура Јакшић“ и тих дана се све више са носталгијом

сећам, као времена лепоте, детињства, и младалачке небрижности. Касније сам завршио Гимназију у Жабљу и, по Шуваровој реформи, Хидро-техничку школу у Новом Саду. Међутим, то све ме није у потпуности испуњавало. Непрестано сам трагао за дубљим смислом живота који није могла да ми да ни књижевност ни философија, већ управо теологија. Тако ме је промисао Божији довео у Београд, где сам се 1983. године уписао на Теолошки факултет, одушевљен вером и посебно богословљем Светога аве Јустина Ћелијског који нам је у то време свима био учитељ, а посебно нама из Чуруга. Као што сте поменули, после завршеног Теолошког факултета и две године проведене на постдипломским студијама у Ерлангену у Немачкој, 1990. године замонашен сам у манастиру Ковиљу, у Епархији бачкој. Тешко је говорити о првим монашким данима, али они су за мене били наставак трагања за Богом и за јеванђелском реалношћу коју осећамо и доживљавамо једино

у Цркви Христовој – то је за мене био манастир Ковиљ.

Преосвећени Владико, предајући се у службу својој светој Цркви, Ви сте пет година били професор и главни васпитач Српске православне богословије Светог Арсенија Сремца у Сремским Карловцима. Каква су Ваша сећања у погледу службе коју сте ревностно обављали у овој црквено-просветној установи?

Знате како, суштина монаштва је у послушању. Ми смо се у томе духу васпитавали у манастиру Ковиљу, и томе нас је управо учио наш духовник Владика бачки Иринеј. Његовим благословом и благословом блаженопочившег Патријарха Павла, 1993. године сам се по послушању нашао у Богословији Светог Арсенија Сремца у Сремским Карловцима и постао професор. Као монашко лице био сам главни васпитач и духовник у Богословији. Сремски Карловци су изузетно место, које одише старином, културом и ученошћу. Није случајно да се Карловци називају

„Српски Сион“, а првенствено зато што је ту дуго било седиште српских патријараха. Радити у карловачкој Богословији за мене је био велики благослов и ново искуство, јер ја нисам похађао богословију. Међутим, ако могу да кажем тако, завршио сам је као професор, будући да сам све време у богословији био главни васпитач и живео животом богослова. За време мога рада у Богословији у Карловцима, а касније и у манастиру Крки, препознао сам све позитивне аспекте које богословија садржи у себи, те сам стога у Светом сабору био и остао изразити присталица очувања наших богословија. Чак сам једном приликом у Богословији у Карловцима и рекао да би нашим богословима требало дати изванредан орден, због труда и подвига те деце у узрасту од 15 до 18 година, када њихови вршњаци у исто време дању спавају, а ноћу живе. Карловачка Богословија је одувек имала висок реноме, а ја сам се трудио колико су биле моје моћи да томе допринесем, посебно као духовник који се стара о духовном узрастању наших богослова. Поред тога, покушао сам да остварим и контакт са људима у граду, како би православно богословље изашло изван ограда саме Богословије, а колико сам у томе успевао остављам другима да посведоче и кажу.

Давне, 1999. године, на редовном заседању Светог архијерејског сабора, изабрани сте за Епископа далматинског. На трон ове древне и значајне епархије уведени сте у веома тешком времену?

На мајском заседању Светог архијерејског сабора 1999. године, изабран сам за Епископа далматинског са седиштем у Шибенику. Међутим, шест месеци нисам могао да одем у своју Епархију, јер је било потребно да добијем визу за улазак у Републику Хрватску. То је било заиста тешко време; у Далмацији сам затекао апокалиптичку пуштош. Када то кажем мислим на спаљена српска села, порушене

и девастиране цркве и манастире – трагедија рата се буквално осећала на сваком кораку. Пошто сам у то време био и администратор Епархије горњокарловачке, могу рећи да је слично стање било и тамо. Требало је у црквеном и пастирском смислу заиста кренути од нуле, а то није било лако. Хвала Богу, Он је давао снаге и ми смо са малобројним свештенством и монаштвом успели да обновимо велики број цркава и манастира и да поново организујемо црквени живот, који је у највећој мери био нада за опстанак и повратак нашега народа на те просторе, где су

православни Срби вековима живели. Оно што бих посебно нагласио, а сматрам то веома значајним, то је чињеница да је 2001. године поново почела са радом Богословија у манастиру Крки, што је за све наше људе у Далмацији, па чак и у целој Хрватској, био знак живота и наде да ћемо опстати на тим просторима.

У окриљу свештене обитељи манастира Крка, делује Богословија „Света три јерарха“, на чијем челу сте се налазили. Лена је прилика да нашим читаоцима приближите значај ове најстарије Богословије, као и њено деловање у периоду када сте се налазили на њеном челу?

Већ сам рекао да је почетак рада наше Богословије у Крки, 2001. године, био знак наде за све. После пет година рада Богословије у школи је било педесет ученика, док су римокатоличка

сјеменишта у Задру и Риједи имала само по десетину полазника. Крчка Богословија је била наша снага. Деца су веома често радила заједно са нама на манастирском имању у Ваћанима код Скрадина, а понекада су помагали свештеницима на парохији. То је било укрепљење за наш народ, за наше повратнике, који су углавном били старији људи. Они су непрестано говорили, ако и докле живи наша Богословија у Крки, има наде да ћемо и ми овде опстати. Као ректор и предавач свим силама сам се трудио да ту школу одржимо у животу, а то уопште није било једностав-

но. У томе су нам, поред Светог архијерејског синода, умногоме помагали благочестиви Срби из Славоније и Барање као и угледни Срби из Далмације. Године 2015. у манастиру Крки, у присуству Његове Светости Патријарха српског господина Иринеја и великог броја архијереја СПЦ прославили смо велики јубилеј – четири стотине година од оснивања Богословије, као и стотину година од упокојења великог владике далматинског Никодима (Милаша). То је био заиста величанствен сабор у Далмацији, сличан онима који се у току лета одржавају по нашим парохијама, а посебно да поменем Сведалматински сабор у манастиру Крки на Преображење, на коме се знало окупити неколико десетина хиљада православних Срба.

Драги Владико, како бисте описали Ваше вишегодишње архијерејско служење у Епархији далматинској?

Наше архијерејско служење у Далмацији било је у знаку крста и васкрсења. Свети апостоли су после Педесетнице задобили благодат Духа Светога да смело и неустрашиво проповедају реч Божију и да чине чудеса. То смо и ми архијереји такође примили на дан наше епископске хиротоније. У том духу је, могу слободно рећи, текло и моје скромно службовање у мученичкој Епархији далматинској. Више, могло би се рећи, у служби крста због тешких услова у послератној Далмацији, али свакако је било и васкрсења када смо сви доживљавали духовну радост у обнови живота Цркве и наших далматинских светиња; посебно три беле лађе – манастира Крупе, Крке и Драговића.

Година 2017. за Вас је нови почетак. Одлуком Светог архијерејског сабора изабрали сте за Епископа зворничко-тузланског. Као архипастир поверене Вам епархије посебну пажњу посвећујете мисији. Владико, колико је важна мисија Цркве као наставак оне заповести коју је Спаситељ дао својим апостолима – да иду и проповедају реч Божју?

По промислу Божијем, 2017. године, изабран сам за Епископа зворничко-тузланског, иако сам мислио да ћу у Далмацији остати до краја. Али Бог има Своје неисказане путеве и руководи Цркву на најмудрији и божански начин. Тако верујем да и мој долазак овде у Бијељину има дубоки промисао у циљу мисије коју сте поменули. Црква и постоји да буде мисија, да проповеда реч Божију народу нашега времена, те да га светотајинским животом приводи заједници спасених у Царству Небеском. Код нас је данас, нажалост, мисија најчешће сведена само на вернике. Мало или готово никако се не обраћамо људима који нису званично верници. Али, не заборавимо да је Господ пославши апостоле на проповед рекао - идите и проповедајте свима народима, што значи да мисија нема граница. Она има границе једино ако постоје границе у нашој љубави и спремности на служење.

Ваше Преосвештенство, Ваш мисионарски рад поткрепљен је изузетно плодним издаваштвом. Шта нам можете рећи о досадашњем раду издавачке установе „Синај”, али и који су Ваши планови у предстојећем периоду?

По нашем скромном схватању мисија Цркве је немогућа без плодне издавачке делатности. Ми смо овде у Епархији зато и основали Издавачку кућу „Синај“ у којој редовно штампамо епархијски часопис „Животворни Источник“ и друге катихетске и богословске књиге које су насушна потреба нашег народа. Не можемо се задовољити тиме да наши верници понешто знају о вери, јер је потребно да знају све да би се спасавали. Ако не знају све, појавиће се лажни пророци и јеретици и повешће их за собом, као што је било у време несретнога комунизма када је наша омладина била заведена Дарвиновом теоријом о еволуцији врста. То је, нажалост, за многе људе постала нова религија, тзв. религија животињског царства. Да нам се тако нешто не би поновило неопходан је предан рад свих делатника на њиви Господњој, а посебно нас свештенослужитеља.

Будући да живимо у времену које је испуњено многобројним искушењима и тешкоћама које не иду у корак са хришћанским етосом, замолио бих Вас да нам кажете које је, према Вашем мишљењу, највеће искушење са којим смо данас суочени, али и да нас поучите који су начини превазилажења свих оних искушења која нас спутавају да храбро и постојано корачамо јединим истинским путем који нам је пропутио Господ?

Што се тиче искушења са којима се суочавамо у свакодневном животу, она су по примеру Господа Исуса Христа и Његовог кушања у пустињи увек трострука. Прво је искушење хлеба, то јест тела. У

младости на сваког од нас прво наилазе телесна искушења и у том периоду потребно је управо очувати телесну чистоту, да бисмо били спремни борити се на вишем духовном нивоу који нам доноси друга два искушења.

Друго искушење је искушење сујете и таштине. Ова искушења побеђујемо смиреним мишљењем о себи и поуздањем у Бога. Треће и последње искушење је искушење среброљубља и властољубља. Ова искушења можемо победити једино ако смо претходно победили прва два, па самим тим нећемо робовати ничему што је од овога света, па ни богатству. Што се, пак, властољубља тиче, сматраћемо га ни за шта, будући да опитно знамо како је смисао нашег живота у служењу.

У Вашим надахнутим архипастирским омилијама без престанка поучавате поверену Вам паству о значају светотајинског живота који се темељи и врхуни у Евхаристији. У духу чувених речи великог оца и учитеља Цркве Светог Јована Златоуста, да је „Литургија предокушавање Царства Небеског”, реците нам колико је значајно да васцели свој живот сагледавамо Литургијом?

Оно што сам као архијереј сматрао у Далмацији, сматрам и овде у Епархији зворничко-тузланској, а то је да ми архипастир Цркве првенствено морамо да се трудимо да оцрквенимо наш народ. Шта то значи? Изнад свега, то значи да наш народ приближимо светој Литургији и уопште светим тајнама Цркве, како би они свој сопствени живот у тим светотајинским оквирима остваривали. У прак-

тичном смислу то, пак, значи да сваке недеље и сваког празника, сви верујући Срби треба да буду са својом Црквом на светим богослужењима и да узму учешћа у Светом Причешћу. Док тај идеал не постигнемо, нисмо довољно учинили. Када сам као студент био у Немачкој, одлазио сам понекад у грчке цркве које су биле препуне народа, а данас је тако и у православној Русији. И ми Срби смо позвани да остварујемо тај идеал, јер то је наш светосавско-немањићки образац савршенства када су Црква и држава биле у потпуној симфонији. Из те симфоније изродила су се дивна и благословена дела – наше светиње и манастири од Хиландара и Косова, па на све стране земаљског шара где живе православни Срби. Том идеалу треба непрестано да се враћамо и њему да тежимо, пошто он није утопија него Живот.

Ваше Преосвећенство, дивна је прилика да читаоцима „Православног мисионара” упутите пастирску поуку?

Живимо у тешком времену, које је од многих отаца названо апокалиптичко време, време у коме треба да се одиграју последњи догађаји описани у светом Откровењу. Управо зато је на нама још већа одговорност да будемо доследни хришћани и прави људи, како је говорио блаженопочивши Патријарх Павле, који нам може бити пример истинског пастира у наше доба. Бог и у наше време подиже велике пастире и чудотворце као што су били: Свети Нектарије Егински, Свети старац Порфирије, Свети Пајсије Светогорац, старац Тадеј Витовнички и многи други. По спољашњем образовању они нису били толико

учени, али су били благодатне трубе Духа Светога и њиховој проповеди се не моглоше супроставити ни сви мудраци овога света. Такви и ми треба да будемо. Скромни, једноставни, али испуњени благодаћу Духа Светога, јер наша мисија и није наше дело, већ Божије. Један од игумана Свете Горе је рекао да је време у којем ми живимо време православља, што значи да ми православни имамо посебну одговорност, не само за своје вернике, него и за све хришћане и све народе света. Ово не говорим да бисмо се гордили, не дао Бог, него да православље сведочимо пред Јудејима, Јелинима и пред свима народима. Тако не правимо никакав компромис у вери, већ настојимо управо да апостолским и светоотачким Предањем живимо, сведочећи живога и истинитога Христа, Спаситеља свима народима.

Драги Владико, користим прилику да Вам на крају нашег надахнутог разговора и промишљања, заблагодарим на хришћанској љубави и пажњи коју сте показали према нашем часопису, желећи Вам свако добро од Господа у предстојећим данима архипастирског служења у Богом чуваној Епархији зворничко-тузланској.

Богу хвала, а хвала и Вама! Нека благослов Божји буде на Вама и на свим читаоцима „Православног мисионара”, овог часописа са великом традицијом!

Разговарао:
Бранислав Илић,
вјероучитељ

Објављено у септембарско-
октобарском 369. броју
Православног мисионара (стр. 4-9)

ПРАЗНИК РОЂЕЊА ГОСПОДА ИСУСА ХРИСТА

Празник Христовог Рођења – Божић, убраја се у ред великих Господњих празника и посвећен је успомени на чудесни догађај Рођења Господа Исуса Христа од Пресвете Дјеве Марије у витлејемској пећини, чиме је *Син Божији постао Син Дјеве*, да би нас људе спасио и узвео до Царства Небеског.

Хришћани већ двије хиљаде година живе од празника до празника, и ти празници својим духовним смислом испуњавају свеколико вријеме – вријеме свих годишњих доба: јесен, зиму, прољеће и лето. Хришћанство је од самих својих почетака оваплоћивало и изражавало своју вјеру, своје схватање свијета и осјећање живота управо кроз *ткање* својих празника, које собом буквално обухвата читаву годину.¹

Празником Христовог Рођења Црква нам јавља сверадосну тајну: тајну слободне љубави коју нико ничим не намеће човјеку, тајну љубави којом човјек постаје способан да види и позна Богодијете Христа, да заволи Бога и, коначно, тајну љубави која тиме постаје дар новог живота.²

Када се испунило вријеме, Бог је у свијет послао Сина Свога Јединороднога, Који се *родио од жене* (Гал. 4, 4). У томе је залог и

почетак нашега спасења, залог и источник вјечног живота. Због тога се весели Небо и радује се земља, због те тајне Богочовјештва, због те славе божанскога Оваплоћења. Тада је започела и открила се *пријатна година Господња*, открила се унутар саме историје, у смирењу и унижењу једноставног живота.³ Звјезда вјечног Завјета зауставила

дана, нераздјеливо и неразлучиво сјединила са божанском, у нарушивом јединству Ипостаси оваплоћеног Логоса, и све је од тада постало ново.⁴

„То је наше светковање, то данас празнујемо: Божији долазак људима – да бисмо ми Богу дошли; или, да тако кажем погодније, повратили се. Да свучемо са себе старог човјека и да се у новог обучемо. И као што смо у Адаму умрли, тако у Христу да оживимо, да се са Христом заједно родимо, и сараспнемо, и сапогребемо, и саваскрснемо“, закључује Свети Григорије Богослов, указујући на значај празновања Христовог Рођења.⁵ Сâмо вријеме је тиме већ означено, већ освештано, озарено и обасјано оном вјечном Свјетлошћу Коју тама није обузела, јер у времену *већ дејствује тајна спасења*.⁶

Празник Рођења Христовог утемељен је као празник испуњења свих човјекових предосјећања и чекања, испуњења свеколике и неуништивне човјекове жеђи за смислом и добром, али истовремено и као празник почетка нове религијске епохе. Епохе у којој је човјек престао да обоготворава природу и њене слијепе силе и почео да се поклања Ономе Који се јавља у природи, али Који је изнад при-

Рођење Господа Исуса Христа

се и свијетли изнад витлејемске пећине, а унижење пећине свједочи о томе да се тада открило Царство које „*није од овога свијета*“ (Јн. 18, 36). То се догодило и збило у дане цара Ирода, „у *Витлејему јудејскоме*“ (Мт. 2, 1). Човјечанска природа се, од тога

1 Протојереј Александар Шмеман, *Тајне Празника*, Цетиње 1996, стр. 10.

2 Исто, стр. 44.

3 Протојереј Георгије Флоровски, „*Од Рођења Христовог – Са нама је Бог*“, у: *Црква је живот*, Београд 2005, стр. 62.

4 Исто, стр. 62-63.

5 Свети Григорије Богослов, *Празничне беседе*, превео са грчког Епископ Атанасије, Требиње – Врњачка Бања 2001, стр. 48.

6 Г. Флоровски, наведено дјело, стр. 62.

роде. Ономе Који је сами Извор свеколиког живота и Који је Садржај и Циљ тога живота.⁷

По питању времена, у Јеванђељу нигдје није записан тачан датум рођења Господа нашега Исуса Христа. Не помиње се чак ни које је годишње доба тада било. Међутим, судећи по томе што се у јеванђелском извјештају помињу пастири (ср. Лк. 2, 8 – 18.) који су ноћу напасали стада оваца, може се закључити да се Христово рођење збило у љето.⁸ Тачан датум Христовог рођења, ипак, остаје непознат, и сходне томе, разне цркве узимају различите датуме за празновање тог догађаја. По Клименту Александријском то је 18. април, афричка традиција казује да је то 28. март, по Иполиту Римском то је 25. март, источна традиција, пак, сматра да је то 6. јануар, а римска да је то 25. децембар.⁹ Примјетно је да је данас преовладала римска пракса, док су древно-источну праксу празновања Божића сачували само Јермени.

Морамо нагласити да је развој божићног празничног циклуса повезан са христијанизацијом и учрковљењем незнабожачког празника који се празновао 25. децембра – рађање непобједивог сунца (Natale Invicti Solis).¹⁰ Ради се о томе да се, истовремено са ширењем хришћанства у вријеме почетка хришћанске ере у грчко-римском свијету, једнако брзо ширио и посљедњи велики пагански култ – култ сунца. Седамдесетих година 3. вијека римски цар Аурелијан је тај култ сунца прогласио за званичну религију читавог Римског царства. Та религија је прослављала сун-

це као извор живота и, стога, као вишу божанску силу.¹¹

Као и свеколико паганство, и култ сунца је био религија обожавања природе и природних живоносних сила. Главни празник религије сунца били су дани тзв. зимског солстиција (зимска краткодневица 22. децембра), тј. посљедњи дани децембра када би послје највећег растојања земље од сунца изнова започињало приближавање земље сунцу и, заједно с тим, поновни надолазак топлоте и свјетлости у природу, односно приближавање прољећном васкрсењу природе и тријумфу живота над зимским умирањем. Људи те епохе, наравно, нису знали за астрономске законе окретања земље око сунца. За њих је та пobjеда свјетлости над тамом и то васкрсавање природе било заиста божанско чудо. У средишту тог чуда стајало је сунце као извор свјетлости и извор живота. Култ сунца је постао посљедња велика религија паганског свијета осуђеног на нестајање, а празник зимског солстиција у мјесецу децембру, представљао је посљедњи велики пагански празник. Зато је управо тај култ био главни противник и непријатељ првих хришћана. „Са тим култом су први хришћани водили одсудни бој“.¹²

Црква је морала да побиједи паганство, и то не средствима спољашње принуде, већ изнутра, објављујући људима не само супериорност хришћанства над сваким паганством, већ, прије свега, објављујући у хришћанству откривену универзалну и спасоносну Истину. Главни метод којим се Црква служила да би незнабошце преобратила у хришћанство био је метод „сублимисања“ и „преображавања“

самих паганских вјеровања. Црква је „пречишћавала“ неке паганске обичаје и испуњавала их хришћанским смислом и садржајем. Пагани су у децембру празновали рођење сунца. И тог истог дана су хришћани почели да празнују Рођење Исуса Христа као истинског, духовног *Сунца*, тј. као дан улажења истинске, духовне Свјетлости у овај свијет. „Ви вјерујете у сунце, говорила је Црква паганском свијету, али то природно и физичко сунце и није ништа друго до символ, одбљесак и оруђе једног другог, вишег и божанског *Сунца*. А једино је у том божанском *Сунцу* истински Живот, Свјетлост и Пobjеда. Ви прослављате рођење физичког сунца, а ми вас позивамо да прослављате долазак у свијет божанског *Сунца* – Христа, зовемо вас да узведете ваш ум од физичког и видљивог сунца ка духовном и невидивом *Сунцу* – Христу“.¹³

Сходно томе, празник Христовог Рођења је постао нека врста коначног испуњења свега онога што је празновало паганство: Христово Рођење је постало догађај и празник окончаног и испуњеног очекивања, чежње и надања свих људи. Свему томе што је пагански човјек уграђивао у своје поклоњење сунцу, своју вјеру у смисао свијета и његов свијетли, смислени и божански карактер, хришћанство је дало лично име – Христос. Као што видимо, хришћанство је прихватило идеју сунца као извора свјетлости и живота: оно је ту идеју, која је била карактеристична за готово све пагане и све прехришћанске културе, преобразила у откривење своје вјере у Христа.¹⁴

Црква је према паганском

7 А. Шмеман, наведено дјело, стр. 27.

8 Исто, стр. 34.

9 Архимандрит Кипријан Керн, Литургијка, Сремски Карловци 1998, стр. 65.

10 Протојереј Александар Шмеман, Изабрана литургијска дела, Шибеник 2007, стр. 118.

11 А. Шмеман, Тајне Празника, стр. 34-35.

12 Исто, стр. 35.

13 Исто, стр. 36.

14 Исто, стр. 36.

свијету морала да поступи „мисионарски“ и да акценат стави на замјену незнабожачког *Natalie solis* (рађање сунца) празником Христовог Рођења, јављања Спаситеља у свијету.¹⁵ Тако је Црква изнутра победила паганство, тј. идолопоклонство твари, клањање твари умјесто Творцу. Тако је човјек, примивши од Христа *свјетлост разума*, био ослобођен од свог ропства свијету и природи.¹⁶ У томе и јесте тајна Христовог Рођења. И пред том тајном љубави клањамо се и ми у божићне дане свештених спомињања, ту тајну побједно прослављамо и у пјесмама славимо. И ми се тада сјећамо не само онога што је било и прошло, чега више нема, већ управо онога што се *збило и започело*. Започела је *радост у вијекове вијекова*. Започела је *међу људима добра воља*. И ми од тада бројимо године благодати.¹⁷

Празник Христовог Рођења је у почетку празнован заједно са празником Христовог Крштења, да би у периоду 4 – 5. вијека било раздвојено празновање ова два празника, а то се догодило под утицајем западног литургијског обреда. Вријеме одвајања Божића од Богојављења на Западу највјероватније је било 354. године, док се то на Истоку дешавало спорије и по свему судећи уз доста сукоба. Прве омилије на Божић на Истоку настају у вријеме кападокијских отаца.¹⁸ У Антиохији Свети Јован Златоуст уводи празновање Божића одвојено од Богојављења управо 25. децембра 386. или 387. годи-

не¹⁹, а то видимо из његове бесједне на Божић: „Па иако је тек једва десет година прошло од како нам је овај празник познат и извијестан постао, он сада ревношћу вашом тако цвјета, као да нам је од самог искона и од најстаријих времена предан био. Зато неће погријешити онај ко га и новим и старим истовремено назива“.²⁰

Као православни хришћани, празновање Христовог Рођења (које пада 25. децембра по јулијанском календару, односно 7. јануара по грегоријанском или грађанском календару) започињемо припремним периодом. Четрдесет дана прије Божића улазимо у период Божићног поста да бисмо очистили душу и тијело и да бисмо на одговарајући начин ушли у велику духовну стварност Христовог доласка и учествовали у њој. Вријеме овога поста не представља интензивни литургијски период као што је то Велики пост, јер је Божићни пост више „подвижничке“ него „литургијске“ природе.²¹

Сам почетак поста 15. новембра²² није литургијски обиљежен ниједним пјесмопојањем, али већ пет дана касније, у навечерје празника Ваведена Пресвете Богородице, слушамо прву најаву из девет ирмоса Божићног канона: *Христос се рађа, славите Га!* Овим ријечима се нешто мијења у нашем животу, у самом ваздуху који дишемо, у читавом настројењу црквеног живота. И ми као да из велике даљине почињемо да назиремо прве зраке највеће могуће радости – доласка Бога у Његов свијет! То Црква

најављује долазак Христа, Оваплоћење Божије, улазак Бога у свијет ради његовог спасења. Двије недјеље прије Божића, Црква празнује Праоце и Оце: пророке и свете Старога завјета, који су припремили тај Долазак, који су историју претворили у ишчекивање, очекивање спасења и измирења рода људског са Богом. *Претпразновање Божића* Црква започиње 20. децембра. Литургијска структура божићног претпразништва слична је Страсној седмици која претходи Пасхи, јер Рођење Сина Божијег као Дјетета јесте почетак спаситељског служења које ће Га, ради нашега спасења, одвести до крајње жртве Крста.²³

У навечерје Христовог Рођења, 24. децембра, служе се: *часови, вечерња и божанска Литургија светог Василија Великог*. Часови на сажет начин у себи обухватају све теме наступајућег Празника и износе их у виду посљедње и свечане објаве. У нарочитим псалмима, пјесмопојањима и библијским читањима, која су прописана за сваки час, објављују се радост и сила Христовог доласка. *Вечерњем*, које се обично служи послвије *часова*, започиње празновање самога Празника, јер литургијски дан почиње управо увече. Тон читавом празновању дају пет стихира на *Господи возвах*, које су заиста једнобуктање радости због дара Христовог Оваплоћења, које се сада испуњава. Осам библијских читања показују да је Христос – испуњење свих пророштава, да је Његово Царство – Царство *свих вијекова*, да сва људска историја добија свој смисао у Христовом Рођењу, а да читав космос добија у Њему своје средиште. *Литургија Светог Василија Великог*, која

15 А. Шмеман, *Изабрана литургијска дела*, стр. 118.

16 А. Шмеман, *Тајне Празника*, стр. 37.

17 Г. Флоровски, наведено дјело, стр. 64.

18 Кападокијски Оци: Василије Велики (330-379), Григорије Богослов (329-390), Григорије Ниски (335-394) и Амфилохије Икоњијски (339-394)

19 К. Керн, наведено дјело, стр. 66.

20 Свети Јован Златоуст, *Празничне беседе*, Београд 2004, стр. 14.

21 Протопрезвитер Александар Шмеман, „Божићно богослужење Православне Цркве“ у: *Наш живот у Христу, Христов живот у нама*, Београд 2007, стр. 83.

22 Датуми који слиједу наведени су по јулијанском (старом) календару.

23 А. Шмеман, „Божићно богослужење Православне Цркве“, стр. 83-84.

слиједи послје вечерње службе, била је у прошлости крштењска Литургија током које су оглашени (катикумени – они који су се припремали за тајну крштења) примали свето крштење и свето миропомазање, и били укључивани у Цркву – Тијело Христово.²⁴ Двоструку радост Празника, радост због новокрштених и других чланова Цркве, изражава прокимен дана: *Син Мој јеси, Ја те данас родих, тражи од Мене, и даћу Ти народе у наслеђе Твоје, и Твоје имање до крајева земље.*

Пошто је вечерње Празника већ одслужено, започиње бденије са великим повечерјем и радосним возгласом из Књиге пророка Исаије: *С нама је Бог! Јутрење се служи по чину великих празника и сада се први пут поје цијели канон Христос се рађа*, један од најљепших канона у православном богослужењу, док вјерници цјеливају икону Рођења Христовог. Даље слиједе *хвалитне* стихире у којима се радосно сједињују теме читавог Празника. Празновање Христовог Рођења се завршава Литургијом дана са празничним антифонима, који објављују: *Жезал силе послаће Ти Господ од Сиона: Владај посред непријатеља Твојих. С Тобом је власт Твоја у дан Рођења Твога, у свјетлости светих Твојих.*

Другог дана празника Христовог Рођења, празнује се Сабор Пресвете Богородице. Овај празник, сабор у част Пресвете Богородице, највјероватније је најдревнији празник Пресвете Богородице у хришћанском Предању и сами почетак поштовања Пресвете Богородице у Цркви. Сједињујући химне Рођења Христовог са химнама у којима се прославља Мајка Божија, Црква указује на Марију као Ону

Црква је морала да победи паганство, и то не средствима спољашње принуде, већ изнутра, објављујући људима не само супериорност хришћанства над сваким паганством, већ, прије свега, објављујући у хришћанству откривену универзалну и спасоносну Истину. Главни метод којим се Црква служила да би незнабошце преобратила у хришћанство био је метод „сублимисања“ и „преображавања“ самих паганских вјеровања. Црква је „пречишћавала“ неке паганске обичаје и испуњавала их хришћанским смислом и садржајем. Пагани су у децембру празновали рођење сунца. И тог истог дана су хришћани почели да празнују Рођење Исуса Христа као истинског, духовног Сунца, тј. као дан улажења истинске, духовне Свјетлости у овај свијет.

кроз коју је постало могуће Оваплоћење. Христова човјечанска природа, конкретно и историјски, јесте човјечанска природа коју је Он примио од Дјеве Марије. Његово Тијело је, прије свега, Њено тијело. Његов Живот је Њен живот.²⁵ Недомислива тајна Богоматеринства не исцрпљује се само у рађању, као што се ни природно материнство не исцрпљује само у тјелесном рођењу. Испуњење материнства је у љубави, и то у љубави жртвеној. И свецијела истина природнога материнства укључена је и надиђена у неизрецивом и дјевственом Богоматеринству. И та љубав Благодатне према Рођеноме од Ње није ни пролазна, нити затворена. У чистој љубави Мајке Божије нема ничега произвољнога, нити случајнога, нема никакве пристрасности. Та љубав прихвата и укључује у себе Крст, саучествује у искупитељској љубави Сина. Јер, не можемо истински вољети Христа, ако Му не следујемо у Његовој крсној љубави, ако са Њим и у Њему не заволимо сав род људски.²⁶

Шест дана *попразништва* Христовог Рођења завршавају се 31. децембра, чиме се завршава божићни период. На богослужењима свих тих дана, Црква понавља химне и пјесмопојања која

величају Христово Оваплоћење, подсјећајући нас на то да извор и основ нашега спасења јесте једини Онај Који је, *будући превјечни Бог*, дошао у овај свијет и Који се ради нас родио као *Дијете мало*.²⁷ Духовним слухом ослушкујемо и упијамо свепобједну божићну пјесму: *Слава Богу на висинама и на земљи мир, међу људима добра воља!* Духовним видом видимо и упијамо божићну свјетлост разума, духовним гласом одговарамо на радосну вијест Рођења пјевајући благодарну пјесму: *Христос се рађа – славите! Христос је на земљи – сретните Га! Христос са небеса – узнесите се к Њему!*²⁸

И на крају, у ове радосне божићне дане, послушајмо богомудри савјет Светог Григорија Богослова: „Путуј са звијездом витлејемском и са мудрацима принеси Му даре: злато и тамјан и смирну – као Цару, и као Богу, и као за тебе Умрломе. Прослављај са пастирима, запјевај пјесму са анђелима, састави хор са арханђелима. Нека буде заједнички празник небеских и земаљских сила“.²⁹

*мастер теолог Радмило Радовић,
протонамјесник*

24 Исто, стр. 84.

25 Исто, стр. 85.

26 Г. Флоровски, наведено дјело, стр. 64.

27 А. Шмеман, наведено дјело, стр. 85.

28 А. Шмеман, Тајне Празника, стр. 40-41

29 Свети Григорије Богослов, наведено дјело, стр. 61.

ШТА ЈЕ ОБОЖЕЊЕ?

Шта је човјек? Које су његове могућности? Да ли је рођен као савршен, или је рођен са клицом да то може постати?

Шта значи бити савршен човјек? Чему тежи човјек у животу? Шта му је циљ?

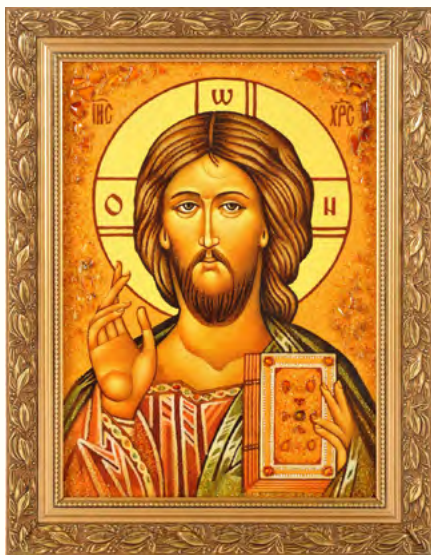
Многа су питања која нас воде ка једном, ка извору и суштини живота. Човјек је према лику Божијем сачињен. Бесмртан је по Божијој благодати, а не по својој заслуги, по нужности. Рођен је са потенцијалом да се усавршава и као такав - несавршен, по милости Божијој да се цијелога живота својим уздицањем ка Богу и Божијим спуштањем ка њему „обожује“, обоготворава.

А како се то човјек „обожује“?

Човјеку је Бог оставио могућност бескрајног раста, отуд и могућност његовог „обожења“. Сваки човјек тежи ка цјеловитом, усклађеном и испуњеном животу. Он развијајући се као особа тражи свој властити пут, свој позив и своје назначење у овом свијету. Сваки тренутак који проведе представља једну циглу у темељу сврсисходног живљења. Настоји да развије своје потенцијале, да се оствари у улози родитеља, супружника, у свом позиву. То природно стање човјека, његову људску природу у којој су већ рођењем усађени потенцијали да човјек воли, да мисли, ствара, западни православни мислилац Џон Чирбан¹ назива „слика“

¹ Џон Чирбан је доктор теологије, клинички инструктор психологије у школи медицине на Харварду и аутор дјела „Истина пунољетства“ у коме је описан динамичан процес који доводи до емо-

(eikona), односно први ступањ у православном духовном развоју. Када човјек, свјестан ријечи Исуса Христа „Будите савршени као што је савршен Отац ваш небески“, препозна да су његов ум и његова слобода од Бога му даровани да би се усавршавао, чини први корак на путу „обожења“. Када човјек свјесно и слободно одлучи

Господ Исус Христос

да свој живот, своје усавршавање води „у Христу“ настаје други ступањ у православном духовном развоју, који Чирбан назива преумљење (metanoia). Трећи ступањ „човјека-на-путу“ Богу је прочишћење или очишћење (apatheia), а подразумијева дуг пут чишћења себе од гријеха, страсти, егоистичких усмјерења јер је доживио и увидио колико се његова упрљана природа огледа у чистом Божијем лику по коме је створен. Четврти ступањ је просвјетљење, доживљај божанске свјетлости, крштење Духом, који ријетки осјете па тај осјећај пре-

ционалне стабилности, духовног раста и значајних односа.

веду и кажу да „више не живим ја, него Христос у мени“. Најзад, пети ступањ у православном духовном развоју јесте обожење, (theosis) или сједињење са Христом, али опет не као крајње стање, већ као саучествовање са Духом Светим у овом животу.²

Свети Максим Исповједник сматра да је процес обожења намијењен и доступан свим људима, јер је Христос страдао за све људе и све их искупио. Међутим, важно је нагласити да је немогуће и најузвишенијим хришћанским подвижницима пуноћу „раста Христова“ остварити на земљи, него да се пуно обожење, најсавршеније јединство човјека са Богом, може остварити једино у будућем животу.

Ко све креће на пут обожења? Ко збиља стиже до себе и Себе?

Сваки човјек се рађа као индивидуа, али не постаје свако личност. Човјек се током живота развија, сазријева. На свом индивидуалном путу развоја пролази кроз различите фазе и достиже другачије нивое развоја, односно остварења. Пут индивидуације³ Карл Густав Јунг назива психолошки процес који води развоју

² „Културе истока“, бр. 13, 1987, 43 стр.

³ Појам индивидуација се први пут појављује у Јунговој књизи Психолошки типови из 1920. године. Сам Јунг у књизи индивидуацију дефинише на следећи начин: „Индивидуација је процес стварања и појединачивања појединачног бића... процес диференцирања који има за циљ развитак индивидуалне личности... Како јединка није само појединачно биће, него претпоставља и колективне односе према својој егзистенцији, то и процес индивидуације не води у упоједињавање, него у интензивнију и општију колективну везу“.

и сазријевању личности. Он је потенцијално дат сваком човјеку. Индивидуација има за циљ развој индивидуалне личности, односно сазријевање људске душе до њених највиших могућих степена развоја. Јунг сматра да је то животни процес усавршавања човјека и да престаје тек са смрћу, али да су ријетки они који су „дошли сами себи“, односно да су остварили самореализацију.

Личност је хришћански појам. Као што индивидуација претпоставља постепени раст и сазријевање људске душе, постепено, природно и динамично усавршавање дате нам клице, тако и за хришћански светоотачки поглед развој личности представља усавршавање човјека „до мјере раста пуноће Христове“, сличан „природан процес“ потенцијално дат човјеку, као могућност остварења, односно као дар милосрђа. Међутим погрешно је увјерење да човјек нема никаквог утицаја на остваривање свога спасења, да је то за нас Бог учинио уколико смо ми имали само акт вјере. Према православном учењу у човјеку не постоји природна сила која га може охристовити. Бог је човјеку дао могућност динамичког раста, али без Божије благодати човјек не може сам да „расте“. За овај степен „охристовљења личности“ који је виши степен од „индивидуализације“, потребна је најприје слободна одлука човјека у љубави за Бога, а онда „природно“, Дух Свети преузима ток обожења.⁴

„Да би се уздигао у небо човјек посједује два крила: милост и слободу. Обожење је сусрет двије љубави, божанске љубави која силази и људске која се пење“, рекао је Свети Максим Исповједник. Он сматра да је човјек позван да расте у божанском животу,

Theosis, обожење, обоготворење или примање Светога Духа, чини циљ православног живота. У центру овога живота налази се Бог као личност и човјек као личност.⁸ Обожење подразумијева Божију благодат која омогућава раст и развој охристовљене личности, бескрајни раст човјекове личности сједињене са Христом, до пуноће „раста Христовог“ коју ће бити могуће остварити у будућем животу. Човјек као икона, као слика Бога тако представља личност у својој потенцији, односно могућност да превазиђе сопствену природу и да себе оствари као личност.

позван је на светост. Унутарња активност човјека, напор који он чини, усмјерен је на његово индивидуално спасење кроз акт вјере захваљујући дару милости.

Св. Максим Исповједник

Према православном учењу, милост Божја је Божији дар који не укида човјекову слободу; то је дар љубави који обезбјеђује сарадњу (синергију) између човјековог слободног избора и божанске воље.⁵

Theosis, обожење, обоготворење или примање Светога Духа, чини циљ православног живота. У центру овога живота налази се Бог као личност и човјек као личност.⁶ Обожење подразумијева Божију благодат која омогућава раст и развој охристовљене личности, бескрајни раст човјекове личности сједињене са Христом, до пуноће „раста Христовог“ коју ће бити могуће остварити у будућем животу. Човјек као икона, као слика Бога тако представља личност у својој потенцији, од-

носно могућност да превазиђе сопствену природу и да себе оствари као личност.

Господ се није обратио само Својим апостолима ријечима: „Будите савршени као што је савршен Отац ваш небески“.⁷ Он позива све људе на светост без обзира на доб, расу или занимање. Савремени православни мислилац Мајендорф такође истиче да је човјек створен по слици Божијој и да је позван да оствари „божанску сличност“, да се оствари као личност. Пронаћи себе и сопствени пут, остати на том динамичном и искушењима попличаном путу, превазићи их покајањем, слободним избором у напору и љубави, значи остварити личност. Врхунац тог пута је сједињење с Богом које и јесте обожење. Овај стваралачки индивидуациони процес, обожење човјека, почиње значи у земаљском животу, али се у потпуности остварује тек у Будућем вијеку.

Крајњи циљ обожења се постиже у сједињењу са Христом благодаћу Духа Светога и љубављу Бога Оца у Цркви кроз свету Евхаристију која јесте икона будућег благословеног Царства. Човјек постајући члан у Причешћу стално напредује у пуноћи познања ка човјеку савршеном у Исусу Христу.

Весна Теофиловић,
педагог и психотерапеут

4 В. Јеротић, *Индивидуација и / или обожење*, Београд, 2017. стр 30.

5 В. Јеротић, *Индивидуација и / или обожење*, Београд, 2017. стр 46.

6 Ибидем, стр 16.

7 Мт. 5, 48.

8 Ибидем, стр 16.

ВЈЕРА КАО ОСНОВ БОГОПОЗНАЊА

”А ово је вјечни живот: да познају Тебе једнога истинитог Бога и Кога си послао Исуса Христа” (Јн 17, 3), ријечи су Христове из једне од Његових последњих молитава записаних у Јеванђељу по Јовану. Вјера у Бога, барем у “аврамовским” религијама - јудаизму, хришћанству и исламу, као и у многим другим религијским системима, подразумева и вјеру у загробни, вјечни живот после смрти. Христос у овим ријечима изједначава и условљава живот вјечни са познањем Бога.

Како, међутим, можемо *познати* Бога? Како можемо ишта знати о Бићу које “нико није видио никад” (Јн 1, 18)? Одкуд уопште онда људима идеја о постојању једног таквог Бића које је људским чулима недокучиво? Другим ријечима, одкуд идеја о Бићу које је толико апстрактно да је људском уму и фантазији чак и назамисливо? Разни теоретичари религије рећи ће да се вјера у Бога, односно религија уопште, појавила као људски одговор на феномене које човјек сам није могао да одгонетне нити да их објасни. Тако француски мислилац и филозоф Огист Конт (1798-1857) говори да вјера у Бога није ништа друго него “дјетињско објашњење природних појава којима је узрок непознат”. Према таквим, атеистичким, филозофима и теоретичарима религије, појам о Богу се код људи јавља, прије свега, због страха (од нпр. грмљавине, смрти, болести, итд.). Међутим, видимо да религиозност, тј. вјера у Бога, постоји и у XXI вијеку, када је наука, после вијекова напредовања и проучавања, од-

гонетнула многе *необјашњиве* феномене. Данас прецизно знамо да грмљавина није удар “бича” Божијег или јурњава кочија Светог Илије по небу, него посљедица пражњења атмосферског електрицитета, а да епидемијске болести нису производ злих духова или “бијеса” Божијег, него су оне узроковане вирусима и бактеријама, које су уз помоћ савремених техничких помагала у претходна два вијека људском

оку постале видљиве. Вјера у Бога, дакле, има доста дубљи узрок у свијести човјека него ли као прости и наивни одговор људске психе на необјашњиве појаве којих се човјек плаши.

Вјера није настала ни као одговор на људску зачуђеност над самим сопственим постојањем или постојањем свијета и живота око себе. Материјалистичка наука и филозофија посљедњих вијекова дале су своје теорије о поријеклу свијета, живота и човјека, које нису утемељене на теолошким идејама о постању, него су саме, врло често, борбено атеистички расположене према самој идеји о постојању Бога. Па ипак, вјера у Бога и религиозност код људи успешно одолијева нападима атеистичких теорија о настанку свијета и живота и поријеклу човјека, јер видимо да су широке народне масе, а међу њима и уважени интелектуалци, дубоко вјерујући људи.

Хришћански одговор на дата питања био би веома једноставан:

ЗАНИМЉИВО:

Атеистички мислиоци XIX и XX вијека су толико негирали постојање Божије да су саму вјеру исмијавали и вријеђали религиозне људе. Тако њемачки филозоф и идејни творац комунизма XX вијека Карл Маркс за религију каже да је она “опијум за народ”. Према комунистичким теоретичарима религије, религију су измислили богаташи и владари да би кроз религиозни страх од натприродног лакше манипулисали широким неуким народним масама. Они су религиозност приписивали само неуким и мање интелигентним људима, јер је религија “израз људске немоћи у борби против природе, која доводи до вјере у богове, ђаволе и чуда”, заборављајући при том да дубоко вјерујућих људи има и међу највећим интелектуалцима у историји, као што су Алберт Ајнштајн, Исак Њутн, Никола Тесла, Михајло Пупин, Чарлс Дарвин и многи други који су, иако врхунски научници, били истински религиозни.

вјера је човјеков одговор на Откривење Божије - на јављања Божија и откривања Бога Себе свијету. Како Откривење Бога Себе у свијету представља улазак нествореног и натприродног у створену природу, то и само Откривење представља натприродни, мистични и тајинствени догађај, који се као такав не може подредити експерименталном или научном доказивању, те оно може бити прихваћено једино вјером.

“Вјера је основ свега чему се надамо, потврда ствари невидљивих” (Јевр. 11, 1), каже Свети апостол Павле. Вјера стога припада, прије свега, психолошком доживљају човјековом. Сваки човјек историјске и библијске по-

датке о Откривењу, али и своја искуствена, посредна или непосредна, Откривења Божија, доживљава на посебан и индивидуалан, себи својствен, начин, те тако сваки човјек гради потпуно јединствен и апсолутно личан однос са Богом. Тај однос се креће од потпуног одбацавања Откривења и уопште могућности постојања Бога до недвосмисленог прихватања Откривења као историјске чињенице, а самим тим и дубоке вјере у постојање Божије.

Код вјерујућих људи вјера није просто и само психолошки осјећај. Истински вјерујући људи доживљавају Бога толико лично и блиско да Он прожима цјелокупно њихово биће: не само

психу, тј. душу, него и срце и сам разум. Сам Христос види управо срце, тј. љубав, као орган непосредног богопознања: “Блажени чисти срцем, јер ће Бога видјети” (Мт. 5, 8). Заиста, ко Бога љубављу својом осјети и спозна, јер и Сам Бог јесте Љубав (1 Јов. 4,8), вјера његова постаје толико дубока и лична да надилази границе психолошког осјећаја, те прелази у домен рационалног, разумног знања. Тако је и велики научник Михајло Пупин могао рећи: “Не, ја не вјерујем да Бог постоји! Ја знам да Он постоји. И то ми је једино знање које има неку вриједност од свег мог знања”.

Бошко Максимовић,
вјероучитељ

О НАЧИНУ ЗАЧЕЋА БОГА ЛОГОСА И О ЊЕГОВОМ БОЖАНСКОМ ОВАПЛОЋЕЊУ

Анђео Господњи беше послан ка Светој Дјеви, која је родом била из племена Давидова, јер познато је да Господ наш од колена Јудина изиђе, од којег нико не приступи ка олтар као што вели божански апостол, о чему ћемо касније подробније говорити. И анђео је благовестећи рекао: *Радуј се, благодатна! Господ је с тобом.* А она се уплаши од тих речи, и рече јој анђео: *Не бој се, Марија, јер си нашла благодат у Бога, и ево зачећеш и родићеш сина, и наденућеш му име Исус. Јер ће он спасти свој народ од Греха њихових.* Отуда се име Исус и схвата као Спаситељ. А њој, која се чудила: *Како ће то бити кад ја не знам за мужа?* анђео опет каже: *Дух Свети доћи ће на тебе,*

Св. Јован Дамаскин

и сила Вишњегос осениће те; зато и оно што ће се родити биће свето, и назваће се Син Божији. А она му рече: *Ево слушкиње Господње - нека ми буде по речи твојој!*

Дакле, по пристанку Свете Дјеве, Дух Свети дође на њу, према речи Господњој коју је анђео изрекао, чистећи је и пружајући јој силу прихватања Логоса божанства, а истовремено и силу рађања. И тада ју је, као некакво божанско семе, осенила свевишњегоса Бога ипостасна премудрост и сила, односно, Син Божији који је једносуштан са Оцем; и саздао је себи, од њене пречисте и нескверне крви, тело, оживљено словесном и умном душом, првину наше грађе; али није га саздао семено него стваралачки уз садејство Светога Духа. И није образовање Његовог тела закључено спајањем појединих делова, него је завршено изједна, јер сам Логос

Божији је телом постао ипостас. Наиме, божански Логос се није сјединио са телом које је већ унапред постојало само по себи, него је, сместивши се у утробу Свете Дјеве, на неописив начин, од пречисте крви Увекдјеве, у властитој ипостаси саздао тело оживљено словесном и умном душом, те примио првине човечије грађе, тако да сам Логос кроз тело постаје ипостас. Према томе, тело човечије је истовремено тело Бога Логоса, живо тело, словесно и умно. Зато и не вели-

мо за Њега да је Он човек који се обожио, него да је Бог који се очовечио; јер будући по својој природи савршени Бог, постао је Он сам и савршени човек по природи, не мењајући властиту природу, нити уображавајући божанску икономију; већ се несљивено и непромењиво и нераздељиво сјединио по ипостаси са телом преузетим од Свете Дјеве, које је оживљено словесном и умном душом, и које је у њему задобило своје постојање. Тиме он не претвара природу свога

божанства у суштину тела, нити суштину свога тела у природу свога божанства нити, опет, саставља једну сложену природу од своје божанске природе и од онога што је примио од човечанске природе.

Одломак из књиге: *Св. Јован Дамаскин, Тачно излагање православне вере, издање Издавчке куће Епархије зворничко-тузланске „Синај“ Бијељина*

приредио: Бојан Чечар, протођакон

ДУХОВНОСТ

У МОЛИТВИ ЈЕ НЕОПХОДНО СМИРЕЊЕ МИСЛИ О МОЛИТВИ

У молитви је неопходно свесно, промишљено, крајње смирење. Треба имати на уму ко говори и шта говори. Посебно је то потребно за време читања Молитве Господње: *Оче наш*. Смирење руши све подмуклости вражије. Ах! како је много у нама тајне гордости. Ето, говоримо - ја знам, то ми није потребно; то није за мене; то је сувишно; у томе ја нисам грешан. Колико личног мудровања!

Почетак и основа и извор твоје мислености, твоје речи и твоје делатности треба да буде смирење, сазнање своје ништавности и пуноће Божанства, Која је саздала и испунила све и *Који дејствује све у свима* (1.Кор. 12, 6). Ко је заражен гордошћу, тај је склон да према свему испољава презир, чак и према светим и божанственим предметима: гордост мисаоно уништава или скрнави сваку добру мисао, реч, дело и сву творевину Божију. То

Отац Георгије Флоровски

је најсмртоноснији дах сатанин.

Када се молиш, говори у свом срцу против разних вражијих помисли и распаљености: Господ је све за мене. Тако, у току целог свог живота, при нападу страсти и при свим наговарањима вражијим, у болести, у жалости, у невољама и напастима, говори: Све

је за мене Господ; ја сам не могу ништа да урадим, ништа да претрпим, савладам, победим, Он је сила моја.

Све молитве подразумевају велику беду и сиромаштво наше пале природе; оне подразумевају такође да је Господ непрестано текући Извор сваког савршенства, свакога добра, да је Он наша неисцрпна Ризница. Треба делатно имати у молитви и у свако време сиромаштво духа. *Благо сиромашним духом* (Мт. 5, 3).

За време молитве и при читању речи Божијих треба имати страхопоштовање према свакој мисли, према свакој речи, као према самом Духу Божијем, Духу истине. Сумњу и презир према речи треба одсецати као отров духа лажи; а како су сумња и презир плод умишљености и гордости, онда гордост треба из корена одсећи и бити као мало дете, које у простоти тепа пред Богом, мало дете, које зна и говори само

оно чему је научено од родитеља, савете са стране, супротне родитељским, не слуша и не зна, а неће ни да слуша, ни да зна. Јер Дух Свети је научио свете људе, као просту децу и незлобиву, да моле, да благодаре и славослове Бога оним молитвама које Црква ставља у наша уста.

На молитви буди као дете које тепа, сливајући се у један дух са духом изговорене молитве. Сматрај себе ни за шта, молитве прихватај као велики дар Божији. Свог телесног разума сасвим се одреци и не обраћај пажњу на њега, јер телесни разум надима (1. Кор. 8,1), сумња, уображава, хули. Ако за време молитве или ван ње враг омета твоју душу некаквим хулама или гадостима, немој да клонеш због њих, него реци са чврстином у свом срцу: ради очишћења баш

За време молитве и при читању речи Божијих треба имати страхопоштовање према свакој мисли, према свакој речи, као према самом Духу Божијем, Духу истине. Сумњу и презир према речи треба одсецати као отров духа лажи; а како су сумња и презир плод умишљености и гордости, онда гордост треба из корена одсећи и бити као мало дете, које у простоти тепа пред Богом, мало дете, које зна и говори само оно чему је научено од родитеља, савете са стране, супротне родитељским, не слуша и не зна, а неће ни да слуша, ни да зна.

од тих и сличних грехова дошао је на земљу Господ наш Исус Христос; због тих и њима сличних слабости духа је и дошао Многомилостиви да нам помогне; и када кажеш те речи са вером, твоје срце се истог тренутка успокојава: јер ће Господ твоје срце очистити. Уопште, ни од каквог греха, као од привиђења, не треба клонути, него се уздати у Спаситеља. О, неизмерно мило-срђе Божије! О, највеће служење

Богочовека нама грешнима! И до данас Он служи нама човекољубиво, очишћујући и спасавајући нас. Тако, да се посрами сила вражија!

Свети Јован Кронштадски
Светосавље.орг
11 / 11 / 2019

Преузето са сајта:
www.pravoslavie.ru
(српска верзија)

ДУХОВНОСТ

ПОТРЕБА ЗА МОЛНТВЕННИМ ПРАВНОМ

В данима поста, данима духовног и тјелесног препорода, поред очигледне промјене у виду тјелесног узимања посне хране, потребно је кренути у духовну промјену, препород и ревносније приступање ономе што је највредније пред Богом а то је непролазна, бесмртна и вјечна душа сваког православног хришћанина. Читајући Псалтир опомињемо се да смо на земљи странци као и наши родитељи, да нисмо дошли да останемо овдје гдје је све пролазно, нестално, да је живот само сјен и сан, да су дани наши и живот наш као мрежа паукова, да смо земља и у земљу се враћамо итд. Губитком родитеља и

својих најближих сродника, оно некад раније само прочитано, осјетимо духом гледајући како се враћа у земљу оно смртно, а жеља за бесмртношћу наших и душа наших најмилијих се још јаче утемељује у страдалној пролазној личности смртног и страдалног тијела. Побједоносне и спасоносне ријечи Светог Писма, Псалтира и друге духовне литературе буде наше гријехом умртвљене и успаване духовне моћи. Схватимо да је сила гријеха лишила наш природне свјетлости и помрачила наш духовни вид, лишила нашу вољу снаге, заразила смртоносним отровом срце наше и учинила га извором злобе и покварености.

У таквом стању први корак према Господу морамо ми направити јер је Господ сваком оставио слободу воље и неће је никад нарушити. Боголикост и првоздана христоликост због гријеха је постала унакажена у сваком човјеку те се морамо борити да повратимо лик и подобије Божије. Да би постојали и остварили бесмртност душе потребно је да се сјединимо са Богом. Пост је средство којим стижемо до циља, а циљ је сједињење са Господом Исусом Христом кроз Свето Причешће. Међутим, да нам Свето Причешће не би било на суд или на осуду већ на исцјељење душе и тијела, потребне су посебне припреме. Између

осталог, једна од најбитнијих је редовно држање молитвеног правила, не само у току поста већ и цијеле године! Молитвено правило уводи човјека у литургијски живот гдје добијамо усиновљење кроз примање Светих Тајни. У једном овако кратком тексту тешко је написати укратко о овако битној теми, али ћу кроз наредне реченице покушати да једноставним ријечима духовно поучим оне који тренутно немају своје молитвено правило, зашто је важно да упражњавају у својим животима овај вид разговора човјека са Богом.

Поред заједничких богослужења постоји и лично правило сваког истински ревносног хришћанина. Обично се састоји од јутарњих и вечерњих молитава које су написане у Православном молитвенику. На тај начин хришћанин свој нови дан почиње и завршава молитвено приносећи себе и живот свој Христу јер, пошто устане, дан почиње читањем јутарњих молитава уз захвалност Богу и завршава дан увече пред спавање читањем благодарствених молитава прије спавања. Свети апостол Павле нам поручује да се молимо непрестано. Без молитве је немогуће разумјети тајне православне Цркве, свијета у коме живимо, људи са којима сарађујемо и, слободно можемо рећи, без молитве је немогуће имати праву љубав према Богу и према људима. Неки ревноснији хришћани, који имају слободно вријеме у току дана, читају акатисте или одређене молитве. Молитвено правило ревносних свештеномонаха и свештенослужитеља је свакако много дуже од молитвеног правила мирјана. Исто тако и свештеници и монаси имају

своје исповједнике и духовне оце од којих добијају духовне савјете. Јачајући у молитви морамо се пазити гордости. Човјек се понекад погорди па, одрекавши се благослова свог свештеника и духовника и убиједивши себе како свештеник није добро оцијенио његово духовно стање, почне на себе налагати велике подвиге које на крају не може да изнесе. Боље је прихватити на себе најмање „Молитвено правило Светог Серафима Саровског“ и бити постојан и ревностан, него имати превелико молитвено правило годину дана, а послије чак немати ни ово мало

молитвено правило. Налагање молитвеног правила на себе може се сликовито упоредити са ложењем ватре. Као што се ватра ложи најприје танким иверчицама, онда сувим дрвима док се не створи жар, а касније је могуће и дебља дрва ставити, чак која нису сува, исто тако је и са молитвеним правилом. Увијек је битно кренути са једноставним малим молитвеним правилом а, касније, духовник ће проширити молитвено правило колико је потребно. Као што ватра која дуго гори створи много жара који сагори и најдебља дрва, исто тако и душа која временом кроз молитву гори само за Господа узима на себе веће подвиге и лако их испуњава јер гори истинском неугасивом љубављу за Васкрслим Господом. У моменту

молитвеног надахнућа осјећамо да земља постаје небо, а душа наша дом Божији.

Поред кућног молитвеног правила, веома је битно да активно учествујемо на заједничким богослужењима и молитвама, али исто тако је битно да свако од нас у својој породици, која је „Црква у малом“, упражњава саборно молитвено правило. Обично су то молитве благодарности, молитве мољења или молитве хвале и слављења имена Божијег. Вријеме у коме живимо испуњено је разним искушењима тако да је молитва и молитвено правило свакој души крштеној и православној породици потребно као „хљоб насушни“. Као што тијело очекује тјелесну храну, исто тако и душа наша очекује духовну храну! Као што тијело које је гладно шаље симптоме умора и малаксалости исто тако и душа шаље разне симптоме као што су несанице, стра-

хови, несигурност итд. Човјек не треба да се нада или ослања на себе, већ да своје наде полаже на Господа и да се ослони на Њега. Духовна храна је, поред Светог Причешћа, свакако молитва која је вода жива којом душа гаси жеђ. Као што дрвеће има потребу за водом и човјек има потребу за молитвом као духовном храном и као што дрво без воде не може дати добар плод, тако и човјек без молитве неће моћи да донесе плодове побожности и спаси себе, дом свој, ближње и сроднике. Молитва отвара очи ума и преко ње се може од Бога добити свјетлост богопознања. Молитвено правило даје човјеку духовну и тјелесну снагу, осјећај топлине и духовне заштите од нечастивог, ослобађа га од стреса и даје му осјећај спокоја, мира

и сигурности.

Као што породични љекар одређује терапију пацијенту којег обично познаје, исто тако и молитвено правило свом парохијанину или духовном чаду треба да одреди свештеник, монах или духовник неког манастира који познаје духовно стање вјерујућег. Није добро да хришћанин сам одређује себи неко правило које можда касније неће моћи духовно или тјелесно да изнесе. Монах, духовник или парохијски свештеник молитвено правило одређује на основу

Ако смо у молитвеном духу, сва та искушења имају своје брзо рјешење. Бог не допушта ђаволу да мучи човјека преко његових сила и могућности. Зато крст и искушење које носимо у неком моменту можемо поднијети, иако нам се чини у први мах да се не можемо изборити са наступајућим искушењем. Лично сам прошао кроз велика животна искушења, од смрти родитеља, болести дјетета, али и других великих и непријатних недаћа, али уз помоћ Божију и молитвену заштиту све сам лакше прихватио

ности демократије. Такав живот човјека, без молитве и Бога, за мене је више неко животарење и тумарање духовно помрачених силуета смрти, него живот достојан човјека сазданог по лику и подобију Божијем. Просто некада у својој глави покушавам да схватим како ти људи издрже недаће овоземаљске без Бога, молитвеног покровитељства и светотајинских Дарова Цркве Божије. Свакако, искушења су присутна код свих, али сваки животни стрес који се перманентно таложи унутар сваког људског бића, уз помоћ Божију и молитвено заступништво Пресвете Богородице и свих святих, постаје благи јарам, врло подношљив а често и радосно доживљаван јер је очекиван као насртај ђаволски на праведнике Божије.

Пошто је молитва разговор душе са Богом, најбоља терапија коју свако од нас може да има у разним животним проблемима и радостима је управо разговор са Богом кроз читање молитава и свакодневног молитвеног правила. Наш Творац најбоље познаје стање наше душе, радост, плач и распеће њено у одређеним животним моментима. Пошто је Бог најбоље познаје, логично је да је Бог и најбољи Љекар наше душе. Кроз молитву остварујмо наше заједништво са Богом док смо још у овом пролазном свијету. Свемоћ Божију свједочимо држећи и молитвено правило јер обраћајући Му се у молитвама, признајемо немоћ нашу и потчињавамо се вјечној очинској заштити. Да би имали духовну и тјелесну заштиту наоружајте се молитвом и постом и молитите се непрестано!!!

Милош Зекановић,
протонамјесник

Поред заједничких богослужења постоји и лично правило сваког истински ревносног хришћанина. Обично се састоји од јутарњих и вечерњих молитава које су написане у Православном молитвенику. На тај начин хришћанин свој нови дан почиње и завршава молитвено приносећи себе и живот свој Христу јер, пошто устане, дан почиње читањем јутарњих молитава уз захвалност Богу и завршава дан увече пред спавање читањем благодарствених молитава прије спавања. Свети апостол Павле нам поручује да се молимо непрестано. Без молитве је немогуће разумјети тајне православне Цркве, свијета у коме живимо, људи са којима сарађујемо и, слободно можемо рећи, без молитве је немогуће имати праву љубав према Богу и према људима.

духовног стања, али исто тако и на основу тјелесног стања и радног мјеста хришћанина. Исто је тако и по питању поста. Живот савременог човјека је веома компликован. Човјек је свакодневно изложен великом стресу који мора да апсорбује на правилан начин да исти не би довео човјека у стање агресивности или појаве психофизичких болести, као што су анксиозност, канцер, проблеми са штитном жлијездом, кардиоваскуларне болести итд. Кад је човјек у молитви, свакако да ће га искушења сналазити и ђаво нападати. Свједоци смо да нас још више напада у вријеме молитве и поста тај вјечити кушач. Али Свето Писмо свједочи нам да се управо тај род изгони постом и молитвом!

и превазишао. Будно очекујем нова искушења и радујем им се јер без искушења нема трпљења, а трпљење гради спасење. Битно је не посустати у молитви и држати се чврсто „непролазног оруђа“ којим се спасавамо.

Наравно, пролазни живот постоји и без молитве. Нарочито је евидентно да у великим метрополама људи само негдје журе и да систем ломи тијело њихово, а душа страда. Живот без молитве испуњен је често непријатним, компликованим и катастрофалним животним садржајима. Блуд и неморал се толико зацарио, нарочито у великим метрополама, да се људима и неке вијековима ненормалне изопачености намећу као савремени свјетски трендови и нове вријед-

ЧИННИТИ ДОБРО ДА ВАМ НЕ ДОСАДНИ!

Када разумем зашто је мој Зока био добар према свима, гледај колико је и којих све људи дошло да га испрати, речи су оца Душана на сахрани свога сина Зорана.

Одавде креће моја мисао и немушта реч сабира снагу да созерцава дубину и тајну живота. Човек се пита зашто не знамо да ценимо време и све што нас окружује, зашто нам све попрелично пролази мимо, зашто је тако тешко бити добар и ширити љубав?

Многи, васпитани данашњим духом себичности и егоизма, наметнутим од духова поднебесја и злобе, оваплоћеним у нама кроз мноштво страсти и грехова, постајемо неспособни да схватимо колика је лепота доброга човека. Није добар човек неспособан и наиван, или простије речено луд, није он изгубио компас, већ га је пронашао, схватио је истинитост речи и стекао искуство да све што овде посејемо, на њиви свога срца, тамо, у вечности ће род свој родити у свеколикој пуноћи.

Није ли зацело јасно земљоделцу да, у тренутку обрађивања земље и полагања семена у њу, да је потребно мноштво жртве и зноја? Не носи ли његов труд страх да му се земља и небо успротиве, да све пропадне, да се не исплати, али, ипак, са вером сеје и добар род очекује у своје време. Тако је и са добром. Веома често је тешко и тешко, много је земаљске нелогике у чињењу добра. Условно речено, ти си у проблему, добротвору, искористиће те многи, но све је у власти Извора добра, Господа Бога нашег, Који плаћа и враћа са каматом,

тамо где је најнеопходније, у вечности.

Мало је вере, пуно је глине у човеку, па и ове речи остају плитко засађене у човеку, дођу птице па их позобају. Зато је мало добра у свету, те многи бирају широки пут јеванђелске осуде безумног богаташа, који каже: *имам многа добра за многе године, једи, ниј и весели се*, а Господ му може још ноћас тражити душу! Није страшно умирати, страшно је пред Господом стајати.

Кроз многе недаће нам ваља ући у Царство Небеско, кроз болести, страдања, неправде, личне падове, да би се научили и преобразили. Стога, немамо времена да ленчаримо у бесмислу, да у човеку гледамо звука, већ брата, да се трошимо у синдрому хрчка и његове многобрижности да имамо мноштво хране, него да сабирамо себи благо тамо где рђа не квари и мољац не гризе.

Но, да се вратим мојим јунацима из увода приче. Гледао сам како сви оплакујемо једног убицајеног човека, вреднога, наочитог, једноставног, свима драгога. Био је персонификација данашњег младог човека, некога ко се бори да створи животне услове за боље сутра. Ишло му је, не можемо рећи да није. Истина, мноштво кредита, разни покушаји поштене зараде да се то све исплати, искушења са свих страна, али остао је добар човек, није га помутило време смутње и себичности. Помагао је свима, колико је било до њега, младићима преко потребним новцем, саветом, радом и примером добрим. Имао је времена за шалу са децом, за сокић да понесу, да се освеже, за Цркву увек ту. Платиће некога да га мења у свима чувеној Зокиној кафани.

Нисмо ми све то знали баш да ценимо. Чинило нам се да је то посве природно. Многи нисмо знали да иза тога стоји пуно личног одрицања и жртве, враћања туђих кредита, плаћања другима струје, док, притом, његову искључују. Можемо рећи са слободом да је био носилац, каткада, борбе коју не срећемо ни на местима и срцима где је то и више него за очекивати.

Нисмо знали да је и његова породица осећала на себи једну

такву свеобухватну спремност, да га тада нису могли разумети у свим поступцима доброте. Али ове речи оца који сахрањује таквог сина, који дочекује, са сузама, пријатеља до пријатеља, у редовима од преко хиљаду људи, који плачем и тугом исказују љубав за љубав, доброту за доброту, казале су све.

„Мој Зоран је оставио нешто много више и узвишеније својим живљењем од нас који се каткада трошимо на пролазне и често небитне ствари, оставио је пример доброте, која се, ако ништа, исплати у тренутку када ти је најтеже, у смртном часу.“

Рећи ћете - чему сада смисао, сада је одвећ касно. Али драги моји пријатељи, ништа није случајно, све добри Бог устројава зарад нашега спасења, на чудесне начине. Наше невештале

ризнице доброг покрета душе отварају се онда кад је најпотребније, кад дођу црни дани. Ти дани су управо тренуци нашег изласка пред праведног Судију, у вечности, где нема болести, жалости и уздисаја. Тамо, где постојимо, а не престајемо, чак постајемо и духовно живљи да помогнемо свима, то је тајна живота и човека овде у времену. То је била поука за мене коју вам преносим, но није једина. Она каже и да је у Богу све заједница и све је испуњено мноштвом промисла.

Кроз многе недаће нам ваља

ући у Царство Небеско, кроз болести, страдања, неправде, личне падове, да би се научили и преобразили. Стога, немамо времена да ленчаримо у бесмислу, да у човеку гледамо вука, већ брата, да се трошимо у синдрому хрчка и његове многобрижности да имамо мноштво хране, него да сабирамо себи благо тамо где рђа не квари и мољац не гризе.

Поука је да се добро увек исплати, чак и у материјалном смислу, јер његова земаљска дуговања његови су пријатељи углавном и вратили, деца су пес-

ме певала за лечење његово, но вац искупљајући, опет на добро и спасење многих.

На концу сетимо се да се и не треба трудити да се наше присуство превише примети, већ да се одсуство итекако осети, да се охрабримо примером добрим ка добру крећући, увек и свагда знајући да ће красота, односно, доброта спасити свет!

С љубављу и вечном успоменом на брата и пријатеља Зорана Симеуновића!

*Митар Млађеновић,
протојером*

СВЕТО ПИСМО

О БЛАГОДАРНОСТИ ГОСПОДУ

В. апостол и јеванђелист Лука објављује нам причу о исцељењу и очишћењу десет губавих људи:

11. *И кад он иђаше у Јерусалим, пролажаше између Самарије и Галилеје. (Зач. 85).*
12. *И кад улажаше у једно село, среташе га десет губавих људи, који стадоше издалека,*
13. *И подигоше глас говорећи: Исусе, Учитељу, помилуј нас!*
14. *И видјевши их, рече им: Идите и покажите се свештеницима. И догоди се, док одлажаху, да се очистише.*
15. *А један од њих, видјевши да је излечен, врати се славећи Бога из свега гласа.*
16. *И паде ничице пред ноге његове и заблагодари му. И тај бјеше Самарјанин.*
17. *А Исус одговарајући рече: Зар се не очистише десето-*

рица? А гдје су деветорица?

18. *Како се не нађе ниједан други да се врати и даде славу Богу, него само овај иноплеменик?*

19. *И рече му: Устани и иди; вјера твоја спасла те је.*

Лука 17, 11-19

Наизглед ова јеванђелска прича у временском растојању у коме се налазимо од ових десет болесних људи дјелује веома једноставно. Они болују од болести која је за нас данас непозната и готово ишчезла, тако да се њихово здравствено стање нас не дотиче. Оно што ћемо ми запазити јесте да су сви имали вјере, али девет губаваца били су незахвални, а један захвалан. Господ је похвалио благодарног Самарјанина, а наружио незахвалну деветорицу. Међутим ова прича је доста вреднија и дубља и постоји много тога што треба да сагледамо. Како би нам ова прича била јаснија покушаћемо да је на што

сликовитији начин приближимо нашем савременом схватању.

Господ Исус Христос идући за Јерусалим на улазу у једно село сусреће десет губавих људи. Губавци су у то вријеме били људи који су задобили најопакију и најстрашнију болест свога доба. Губа¹ се још назива и лепром. Изазива је бактерија. У то вријеме за њу није било лијека. Код обољелих симптоми се појављују на кожи и то у промјени пигмента, потом се појављују ране и чиреви, длаке на тијелу побијеле, те тијело постаје рањаво, и као такво подложно инфекцијама. Клиничка слика болесника била је веома страшна. Будући да је болест сматрана неизљечивом и

¹ Губу библијски извори помињу у Египту, те се сматра да се одатле раширила Оријентом. Сматрана је неизљечивом кожном болешћу, манифестовала се у приштемима и кожним инфекцијама. Разликована је туберкулозна и анестична губа. Више о овоме видјети у: Др Душан Глумац, Библијска археологија, стр. 23; такође види: Adabelt Rebic, Biblijske starine, стр. 105.

заразном одјећа им је спаљивана, а обољели је морао одмах напустити родну кућу, село и град. Они су одсијецани од друштвене заједнице, одлазили су у карантине изван града, ако су постојали, а врло често су жијели по пустим мјестима. Стога су поред велике тјелесне патње и муке коју им је задавала болест осјећали велику емотивну бол. Јер губавац губи друштвени положај, он никада више неће видјети жену, дјецу, браћу, сестре или родитеље. Сваки додир болесног са здравим људима сматран је исувише опасним и ризичним. Због страха од заразе губавци су били презрени и одбачени. Њихов одлазак из друштва и заједнице већ је био њихов крај, на тај начин и прије тјелесне смрти они су већ умрли за друштвени живот, што им је додатно отежавало муке и агонију. По јеврејском закону² болесник је губио сваки контакт са здравим особама, једини додир имао је са својим сапатницима који су боловали од ове опаке болести. Губавац је са својом болешћу могао да живи понекад веома дуго, помињу се случајеви и до тридесет година.

Бол, мука и патња повезала је тако ових десет очајних губаваца. Они су посматрали своја тијела како се распадају и претварају у нешто страшно, смрад смрти испунио је њихове ноздрве, смрт

² По јеврејском закону сваки губавац чим би добио прве симптоме губе морао се јавити свештенику. Он је имао улогу здравственог надзорника те је поступао по прописима о губи наведеним у Лев. 13-14; ту су дата сва упутства како се поступа са обољелим, као и са оним који би се исцјелио.

је сваким даном у свој својој сили постајала јача и ближа. Они су такви ходали по пустарама и ишчекивали свој крај. Имали су посебна одијела која су морала бити поцијепана, и повоје којим су покривали своја тијела, како ране не би биле видљиве (Лев. 13, 45). Били су откривене главе, али су покривали уста. У случају да им се неко приближавао морали су из свег гласа викати: "Нечист, нечист!"³, те би тако избјегли контакт са здравом особом.

У таквом очајном стању, из-

Исцјељење десет губаваца

мучени дугогодишњом борбом са овом болешћу, они су угледали Господа Исуса Христа. Чули су о Његовим славним дјелима: Васкрсењу удовичина сина (Лк. 7, 11-17) и Јаирове кћери (Мт. 9, 18-26; Мк. 5, 21-43; Лк. 5, 33-39), исцјељењу слијепих, нијемих и бјесомучних (Мт. 9, 27-34) и разним другим знацима, те се код њих родила нада да би и они могли

³ Код Јевреја су постојала правила о нечистоћи и чишћењу, које се огледало у вршењу вјерских обреда и приношењу жртве за очишћење. Видјети: Adabelt Rebic, Središnje teme Staroga Zavjeta, 156.

бити помиљивани и исцјељени.

Угледавши Господа, стојећи на одстојању, десет људи из свег гласа виче: **Исусе, Учитељу, помилуј нас!** (Лк. 17, 13) А са друге стране не виде човјека који се склања и бјежи од губе, бећ Бога који им говори велике и невјероватне ријечи: **Идите и покажите се свештеницима.** (Лк. 17, 14) У том тренутку они су изван себе, испуњени радошћу, као да заборављају да су прије пар тренутака били толико болесни да су им се тијела распадала, они

из све снаге почињу да трче ка најближем мјесту гдје су могли наћи свештеника.⁴ Чим су чули Господње ријечи да иду свештеницима, знали су да су исцјељени и да све што треба даље да се чини је да их свештеник врати натраг у заједницу.

У том тренутку кроз њихове главе пролазиле су разне мисли: вратиће се дјецу, жени, родитељима, поново ће моћи да загрле и виде своје најмилије, имаће своје куће и имаће, неће се више потуцати по пећинама и пустарама... Схватили су да су

од одбачених, презрених и заборављених поново постали живи, да су васкрсли. И свим силама, опијени радошћу неизмјерном они трче, плачу, кидају са себе крпе којим су сакривали ране, по први пут послуже толиких година виде здраву кожу, не знају шта

⁴ По Мојсијевом закону свештеник је био дужан да прегледа губавца уколико би дошло до исцјељења. Губавац пошто га прегледа свештеник и установи исцјељење морао је најприје принијети жртву, те тако бити враћен у вјерску и друштвену заједницу. Исцјељење је могло бити природно, али и знак Божије милости. Више видјети у: Pierre Grelot, Rječnik Biblijske Teologije, str. 300.

ће од среће.

Нажалост само један је схватио да трче од Спаситеља, да су пригрлили дар, али не и Дародавца. Он стаје и окреће се ка своме Дародавцу, Исцјелитељу, враћа се славећи Бога из свега гласа. *И паде ничице пред ноге његове и заблагодари му. И тај бјеше Самарјанин.*⁵ (Лука 17, 15-16)

Јевреји су Самарјане сматрали мање вриједним, али се овдје Самарјанин показао духовно зрелијим и узвишенијим. Господ их је излијечио из Свог превеликог човјекољубља, али је био ожалостан недостатком љубави и благодарности код деветорице губаваца.

Нажалост велики број људи је неблагодаран на даровима које свакодневно прима од Господа. Чак их не види као дарове. Много тога што свакодневно примамо попут зрака Сунца, капи росе, вјетра, радости, љубави, хране и осталог мноштва дарови су Божији, али их људи не сматрају нарочитим добрима, већ уобичајеном свакодневицом. На многим даровима и милостима Божијим које свакодневно примамо треба много и свакодневно благодарити. Захваљујмо Господу за све. Благодаримо Му на крају дана вечерњим богослужењем, захвалимо Му јутарњом молитвом на новом дану.

Угледајмо се на Самарјанина. Он је спознао благослов који је примио те се вратио и благосиљао Господа. Мјера благослова, дарова и милости Божије треба да буду мјера наше захвалности.

Многи се само у невољама и неприликама окрећу и молитвено обраћају Господу, а када оне прођу попут девет исцјељених

губаваца одлазе неблагодарно на другу страну од Господа. Други опет чекају да прођу сви њихови проблеми, па тек онда да живе у вјери и да благодаре. Господу треба благодарити увијек и на свему, како нас поучава ап. Павле: *На свему захваљујте; јер је ово воља Божија за вас у Христу Исусу* (1. Сол. 5, 18).

Нажалост велики број људи је неблагодаран на даровима које свакодневно прима од Господа. Чак их не види као дарове. Много тога што свакодневно примамо попут зрака Сунца, капи росе, вјетра, радости, љубави, хране и осталог мноштва дарови су Божији, али их људи не сматрају нарочитим добрима, већ уобичајеном свакодневицом. На многим даровима и милостима Божијим које свакодневно примамо треба много и свакодневно благодарити. Захваљујмо Господу за све. Благодаримо Му на крају дана вечерњим богослужењем, захвалимо Му јутарњом молитвом на новом дану.

Блискост са Господом треба развијати и градити на љубави и благодарности за сва добротинства која примамо. Деветорица губаваца не само да нису заблагодарили Господу, него су пресјекли своју везу са Њим. Они су имали потребу за Господњим моћима, али не и за Њим. Тјелесно су излијечени, али су духовно умрли. Самарјанин се учврстио у вјери и само се он показао потпуно здравим.

Како онда, тако и данас, често су људи брзи у молбама и захтевима, али непостојани у благодарности. Многи људи имају вјеру у Бога, али не остварују живу заједницу са Њим. Нама је Господ оставио најприснију заједницу са Њим кроз причешће Тијелом и Крвљу Његовом. Наше најсветије и најважније богослужење св. Литургија назива се Евхаристија, што значи благодарење. На ово благодарење позвани су сви хришћани да заједно благодаре Господу и да се кроз свето причешће сједине са Њим. Не да попут девет губаваца срет-

ну се, па оду од Њега, већ да Га приме у своја срца. Стога попут Самарјанина треба да имамо љубави и благодарности ка Богу, да редовно долазимо на сваку свету Литургију и причешћујемо се Тијелом и Крвљу Христовом. Тако задобијамо исцјељење и живот Будућег вијека, јер Црква нас не исцјељује оним што има,

већ оним што јесте, а она је Тијело васкрслога Христа. Благодаримо Господу *Добротвору душа и тијела наших* за све милости и дарове Његове, *на сваком мјесту владавине Његове.*

Небојша Товирац, јереј

Извори:

- Свето Писмо Старог Завјета, превео Ђура Даничић, Београд, 1995.
- Свето Писмо Новог Завјета, превод Светог архијерејског синода СПЦ, Београд, 2008.

Литература:

Ђирилична литература:

- Библијска археологија, Душан Глумац, др, Београд-Србиње, 1999.
- Тумачење Јеванђеља по Луки и Јеванђеља по Јовану, Теофилакт Охридски, Свети, Београд, 2018.

Латинична литература:

- Biblijske starine, Adalbert Rebić, Zagreb, 2008.
- Rječnik Biblijske teologije, Zagreb, 1988.
- Središnje teme Staroga Zavjeta, Adalbert Rebić, Zagreb, 1996.

⁵ За опширније тумачење више видјети: Св. Теофилакт Охридски, Тумачење Јеванђеља по Луки и Јеванђеља по Јовану, стр. 176.

ПОКАЈАЊЕ ЦАРА МАНАСИЈЕ

Архимандрит Клеона Илие

Старац, архимандрит Клеона (Илие, 1912-1998), веома познат као велики духовник румунског монаштва и наставник многих мирјана, који су на хиљаде долазили ка њему тражећи духовну помоћ!

Манасија, старозаветни цар код Јевреја, учинио је толико грехова да је мало вероватно још ко био тако грешан пред лицем Божијим. Он је у периоду од педесет и две године силом приморавао народ да се клањају идолима и демонима тог времена, а све са наредбом да се одрекну истинитога Бога. И одрекли су се они Бога, као и он сам са целом породицом својом, док оне који се нису хтели поклонити идолима и принети жртву демонима, погубљивао је на начин најгорих мучења.

Дакле, поменути цар је учинио толико грехова, да их је чак било немогуће изразити. Но, Пресвети Бог, желећи да покаже дубину Свога милосрђа и безгранично сажалење према људима, привео је Манасију Својим промислом до покајања. А како?

Овај цар, иако будући веома лош, происходио је из благородне породице. Отац његов, Језекија, који је живео у време пророка Исаије (погледај: Књ. 4. Мој., ст. 18-20), био је угодан Богу и мио. Мислим да је он умолио Бога да обрати његовог сина, који се одметнуо од Творца неба и земље. И како је успео да га обрати? Ево, овако.

Увидевши Манасијину злобу и неверје, те велику помраченост његовог ума, што је ишло до те мере да се, не само он одметнуо од Бога, него је и сав народ одвео у погибао, притом принуђујући их да се одрекну Бога - Он је на-

шао начин да га као Свезнајући приведе покајању. Поставио је на њега узде и затегао поводац живота, како је речено у Псалтиру: Уздом и жвалама зауздаћеш лице њихове, оних који се не приближују Теби (Пс. 31,9).

Тако се то све догађало са овим царем. Чињеница је да га је Бог оставио таквим какав је био, никада се не би покајао сам, али Бог шаље из Вавилона цара Асура са великим бројем војске и они освајају Јерусалим, док цара Манасију одводе у ропство (погледај: 2. Днев. 33,11). Свезана су га бацили у скучен кавез у коме, чак, није био у прилици ни да се подигне усправно. Главу су му свезали са ногама са два железна окова. Убацили су га у тај кавез, где није могао ни главу подићи, већ је све време лежао непомично сав погнут.

месец, чак ни десет месеци, већ више од седам година. Страшно је било то чудо, гледати човека коме су глава и ноге приковане једно другом, кога су хранили мекињама пар пута недељно, како наставља да живи и живи!

У цара, од кога Бог није узео искру живота, поред свих мучења, казни и страдања, које је он преживео у тако великој муци, остали су били само кост и кожа. Замислите само како је њему било тамо. И баш тада он се сетио Бога и казао је себи: „Бог је попустио казну и мучење мени због тога што сам Га разгневио својим отпадништвом и што сам народ натерао да приносе жртву идолима!“ Помишљао је у срцу свом – „Колико ме је Бог чувао живим до сада, шта ли он очекује од мене? Он сигурно мени жели спасење!“

Док се он молио из дубине своје душе и проливао потоке суза са великим болом при таквим мукама својим, Пресвети Бог услишио га је и усадио је мисао том цару, по имену Асуру, да му скине окове и да га пусти на слободу из те страшне тамнице.

Цар Асур је веровао да он тако неће издржати ни недељу дана, чак и мање, па му је давао храну два пута у седмици и то у виду мекиња. Стално је питао цар слуге своје:

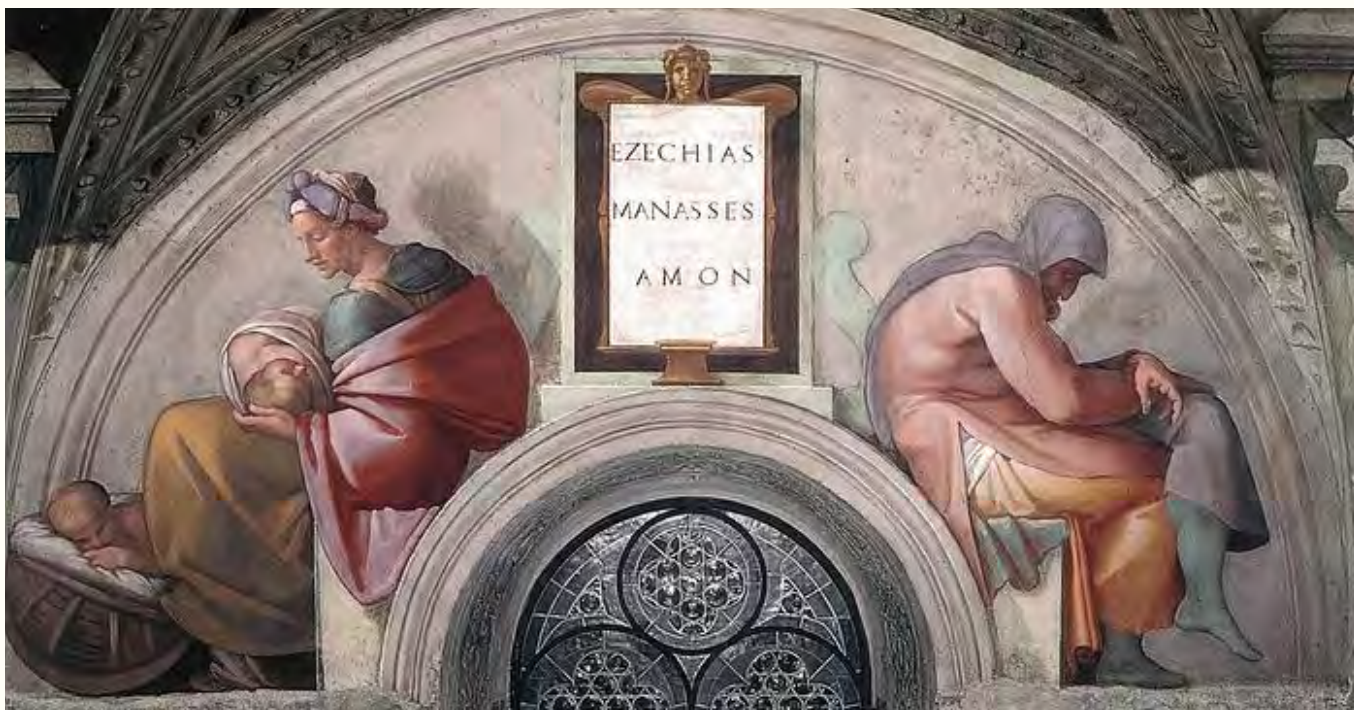
- Није ли још умро Мансија?

- Није умро, Ваше Величанство, још увек се мрда у свом кавезу, што је за не поверовати!

Поживео је цар у том кавезу окован ланцима, не седмицу или

И тада је завапио из дубине душе, почео је да горко пролива сузе и снажно да се моли Богу говорећи: „Господе Боже Аврама, Исака и Јакова, Боже неба и земље! Господе Боже, колико си Ти пројавио милости на мени, толико година ниси допустио да умрем док сам се мучио у тим тешким оковима, не одузимајући ми дах у мени. Јасно је да чекаш да Ти се обратим!

Ја не могу, Господе Боже мој, пасти на колена, не могу се спустити до земље, јер сам окован тим тешким железним и металним ланцима, који су ме савили у прстен, спојили главу са ногама, да би се Теби молио.

Не могу чинити метанија-поклоне, не могу се посути прахом, јер сам у оковима. Али молим Тебе, Господе Боже мој, и преклањам колена срца свог: Сјети се, Господе, да ако учиниш милост са праведником то неће бити ништа нарочито јер Ти ниси наредио покајање Авраму, Исаку и Јакову и колону његовом праведном, већ си га одредио за грешнике.

По овоме, Господе Боже мој, ако учиниш милост према мени, ако погледаш на мене и упутиш ме на покајање, ако ми опростиш сва сагрешења моја, којих је више од песка на обалама морским, онда ће бити јасно, Господе, колико је неизречена милост Твоја и недостижна доброта Твоја“.

Док се он молио из дубине своје душе и проливао потоке суза са великим болом при таквим мукама својим, Пресвети

Бог услишио га је и усадио је мисао том цару, по имену Асуру, да му скине окове и да га пусти на слободу из те страшне тамнице.

Када се обрео на слободи, будући да је тако дуго био окован ланцима, почео је да се преврће и врти попут точка. Кости су му се биле искривиле и он се више није могао исправити. Представите себи како га је било страшно гледати таквог скворнутог, а сама кост и кожа. Замислите, каква жалост!

Чак су заплакали вавилонски незнабошци, говорећи:

- Зар је овај човек још у животу, да ли он уопште личи на живо биће?

Тада су му дали слободу и почели да га помало хране, водећи рачуна о њему, те је кроз неколико месеци стао на своје ноге. Само што се исправдио и подигао, вавилонски цар је рекао: *Бог коме он служи опростио му је грехе ради таквог покајања*. Затим га је вратио назад у Јерусалим да поново тамо буде цар.

Сада је Манасија поново био цар и вратио је народ истинском богопоштовању, чинећи свакоја-

ка добра дела, колико је год могао до краја свог живота и написао ту велику молитву, коју ми сада читамо на великом повечерју, а која се назива Молитва Манасије, цара јудејског.¹

Јеси ли видио премудрост Божију? Јеси ли видео шта чини Бог? Цара безбожника чији су греси превазишли број звезда небеских и песак морски, Он је обратио у светог цара, јер се он покајао из дубине душе, пролио је горке сузе и страдао је толике године у таквом посту, мучењу и боли! У свему томе није изгубио наду на милост Божију.

**Превео са руског:
Митар Млађеновић,
протонамјесник**

Текст на руском језику се налази на интернет адреси:
www.pravoslavie.ru/100301.html

¹ У Светом писму молитва цара Манасије се налази на крају Друге књиге Дневника. Велико повечерје се савршава увече у прва четири дана Великог поста - понедељак, уторак, среда и четвртак. На њему се чита велики покајни Канон Св. Андреја Критског.

МОЖЕ ЛИ ДРВО БЕЗ КОРИЈЕНА?!

Дрво је једно од ријетких које не жели да полети¹. Чак и када га бацимо у висине, оно не лети, падне на земљу као да тражи свој коријен. Сијечемо га свакодневно, палимо, али никако да га искоријенимо. Да је пожељело да се одвоји од свог коријена и земље, можда би и било искоријењено, али, овако, као да је све јаче и јаче захваљујући свом коријену. Економски гледано, људи покушавају да га замијене пластиком и кинеским производима, али оно не губи конкурентност, оно је још јаче, као прави лидер несумњивог квалитета и дугорочности... Између осталог, каже се да је дрво туп предмет, а оно као такво колико је само произвело грана и лишћа које су остале вјерне свом стаблу, оно је мјесто за одмор и уживање, прочи ваздушњава ваздух, удомљава много животиња и чува вегетацију, без које би био незамислив наш живот на овој планети. И сад, када вјероватно очекујемо да се каже да и оно има своју цијену зашто то ради, закључак је сасвим супротан, оно ништа не тражи. Само води бригу о себи, односно води се само природним принципима и ослања се на оно што му природа пружа, нема импровизације и није зависно од људског фактора... Исто тако, у свијету се тачно знају које су какве шуме. Што значи да нема мијешања, као да свако

дрво поштује природу која га је створила и мјесто које му је одредила. Очигледно је да дрво као да зна који му је идентитет, којој земљи припада и поносно чува свој коријен. Вјероватно је ово и један од разлога зашто дрво не жели полетјети.

Посматрајући дрво као позитиван примјер да се у животу не може без своје земље, идентитета и коријена, поставља се питање зашто ми не поштујемо те принципе. Гдје ми толико журимо и шта је то вредније од ових вриједности?! У посљедње вријеме, врло присутна теза јесте да дијете, чим се роди на нашим просторима, најбоље да се одмах усмјерава према туђини. Ова теза је карактеристична и за нека претходна времена. Чињеница је да, када би се на неки начин спровела анкета, свако би понаособ имао свој поглед на ову тему и дао свој коментар, односно нашао разлог да оправда свој одлазак у туђину. Многи су можда и у праву, сами су бирали и имају право на такав избор. Али, као што све у животу има своју другу страну, тако и ову тему треба сагледати и са друге стране. Запитајмо се постоје ли начини да, ми по узору на дрво, не размишљамо како да одлетимо у туђину, већ да тражимо начине како да останемо на својој земљи гдје су нам и коријени.

Како би себи доказали да су мотиви увијек приоритет у односу на разлоге, ову тему сам посматрао са два аспекта. Први, значај нашег нерасипања по бијелом свијету у циљу очувања наше земље, идентите-

та и коријена као друштвених вриједности. Надаље, као други аспект посматрао сам какви су примјери код других народа, колико они поштују ове вриједности.

Економски аспект (квалитет живота, посао, зарада и друго) најчешћи је мотив зашто се многи одлучују да се отисну у туђину. Једноставно, ми смо мала неразвијена земља без могућности пружања адекватне шансе да се човјек докаже на прави начин. Сваки пут када покушамо да вјерујемо да ће сада бити боље, увијек се нешто испријечи и сруши нашу наду у боље сутра. Разлози зашто се то дешава обично се траже у појединачним активностима или појединцима. Толико је данас ова појава изражена да се животи многих вежу за појединца. Па ако је он добро позициониран, онда је добро и нама. Они који се не уклопе, потиснути су или одлазе у туђину. Има и оних који не вјерују у наше друштво и желе само да иду. Водећи се на овај начин, поставља се питање шта ми добијамо, јер бјежећи од појединца у новом друштву ми смо поново појединац – странац, а не дио друштва. Вјерују да ће, жртвујући свој живот, омогућити бољи живот својим потомцима. Посматрајући само једну генерацију, може се олако помислити да је то и добар пут. Јер ријетки су они који су се вратили и рекли да у развијеним земљама није добар живот. Али, ако сагледамо више генерација, њихов квалитет живота, више не препознаје свој идентитет, језик и културу. Ове

¹ Полетјети је синоним за људе који обично теже нереалном животу, уз образложење да им, то припада. Зато се у народу каже „лети небу под облаке“. Обично су то људи који вјерују само у материјалну срећу и задовољство.

вриједности су изблиједјеле и ако само неко из фамилије крене лошим путем и пороцима, онда могу да изгубе и квалитет живота. Онда се поставља питање зашто онда журити у туђину, ризиковати да изгубиш сам себе?! Наши преци су свој живот провели на својој земљи и огњишту и поносно чували свој идентитет. Тачно је да су се мучили у животу, али су били сретни јер су знали да имају насљеднике који нису коријен странаца, већ нова крв која зна шта су праве вриједности. Колико год је њихов живот био тежак, ипак су се одлучивали да остану на својој земљи. Љубоморно су је чували и нису журили да је продају, већ су тражили начине да сваки дио земље буде обрађен и плодан. Подизали су домаћинства пуна људи и дјеце. Свако је пружао свој допринос у очувању и развоју истог. У тим временима се послије завршеног посла чула пјесма, и то увијек иста, пјесма о слободи, очувању својих огњишта и патриотизму. Села су била пуна људи који нису знали шта значи стрес, болест, зависност од других, лични интерес и остале садашње „искривљене“ вриједности. Поштовао се најстарији члан породице као „глава куће“ а не појединац који је одређен да управља (манипулише) нашим животима. Гардероба није раздвајала богате од сиромашних, већ је осликавала народну ношњу нашег друштва. Сви су имали један циљ, а то је интерес који подразумијева опште добро. Слободно се може рећи да су они, захваљујући том начину живота, окончавали свој живот на начин да су знали за шта живе, као и које вриједности његују. Данас, не само да се не поштују те вриједности, већ

смо се од друштвеног усмјерили према појединцу. Села су остала празна и пушта. Корови су прекрили многа обрадива подручја, а ми смо чист ваздух замијенили градским смогом и вирусима. Више се не иде са пјесмом на посао, већ се устаје и лијеже са стресом. Традиционална ношња је замијењена робом из увоза. Онај ко почне да прича на ову тему, наиђе само

Надаље, посматрајући Њемачку, Аустрију и Италију, земље које су за вријеме Другог свјетског рата нанијеле велико зло нашој планети и многим народима, доживјеле су велики крах, а правац које су пропагирале окачен је на стуб срама. То није поколебало њихов народ да посрамљено напусти своју земљу и идентитет и отргне се у туђину. Остали су на својим огњиштима, обновили своју земљу и вратили повјерење других народа у њихову културу и традицију. Данас, послије неких седамдесетак година, они су поново препознатљиви и утицајни народи у свијету.

на подсмјавање већине због чињенице да она само жури за бизнисом и новцем. Једина ствар која се вреднује јесте материјални добитак и егзистенција. Ово је прави мотив зашто многи журе у иностранство. Јер да није тако, зашто су се распродала наша имања, зашто су пушта села и зашто смо се предали феномену глобализације?! Можемо констатовати да смо лоши трговци. Одрекли смо се идентитета, земље и културе у корист материјалних вриједности, а нисмо богати и срећни. Свеједно нам је ко смо и шта смо, битно је само да развијамо бизнис и стичемо материјалну корист. Толико смо опчињени том похлепом да немамо времена једни за друге, већ смо се посветили сами себи. Нико ме се више не вјерује и не помаже. Шта више, постоји само борба за личну корист. Изгубило се поштовање и вјера у друге. Упоредимо све ово са дрветом и видјећемо да оно не расте

само, већ у групи других стабала. Они се не осамостаљују, већ су све гушћи и гушћи. Као да користе наше одрицање, па коров људског фактора хоће да оплоде својим пупољцима. Ми се расипамо и заборављамо, а оно све више буја и напредује. Можда је ово неки вид поруке да се требамо отријезнити и престати да пијемо отровни сок глобализације, већ, пуни воље

и вјере вратити се и оживјети све оно што су његовали наши преци. Ово је једини прави лијек да се ослободимо стреса, мржње, љубоморе, зависти па напослетку и прочишћења наше душе. Вриједности наших предака не стичу се и не регенеришу у туђини, већ овдје, на нашој земљи и са нашим народом. Сагледавајући све ово, прије него што се нађу разни разлози зашто треба отићи, тежимо начинима да се остане и живи на овим просторима на начин како су живјели наши стари. Исто тако, коров који спутава наш друштвени пут треба искорјењивати и градити нове плодне површине. На овај начин, вратили би смо се поново једни другима, дивљење туђим културама замјенили би смо јачањем наших обичаја и традиције.

Данас многи свијет дијеле на развијене и неразвијене земље. Ријетки су они који виде и трећу групу земаља. То су оне

родима,
доживјеле су велики
крах, а правац
које су пропагирале
окачен је на стуб срама.

земље чији народи пркосе феномену глобализације и њеним инструментима нашег оробљавања и стварања безличних људи. Ова трећа група не би била интересантна да прва група која важи за савршену, доживи крах и разочарење многих. Док ова трећа група као да зна рецепт за дуговјечност. Посматрајући племе из амазонске прашуме у Бразилу „Пираха људи“, види се да нико од њих не посједује никакву имовину нити има предрасуде. Не знају рачунати, не познају дане нити имају календар. Њихова дјеца се играју са шумским дрвећем, цвијећем, умјесто са лепо коцкицама и другим играчкама. Од малих ногу усвајају вјеровања својих предака и никада их не доводе у сумњу. Познају само три врсте односа: однос са дјететом, с родитељима и с браћом и сестрама. Познају спољашњи свијет, али још није забиљежен ниједан случај особе која је напустила племе, а живе срећно и задовољно. Надаље, посматрајући Њемачку, Аустрију и Италију, земље које су за вријеме Другог свјетског рата нанијеле велико зло нашој планети и многим на-

То није поколебало њихов народ да посрамљено напусти своју земљу и идентитет и отргне се у туђину. Остали су на својим огњиштима, обновили своју земљу и вратили повјерење других народа у њихову културу и традицију. Данас, послије неких седамдесетак година, они су поново препознатљиви и утицајни народи у свијету. С друге стране, Индија као земља која има доста неразвијених, руралних подручја, није прихватила феномен глобализације и њен начин живота. Многи су сматрали да ће егзистенција постати проблем са којим се неће моћи изборити, управо што није одступила од свог идентитета, земље, језика, обичаја и културе. Међутим, она се данас поново уврстила у водеће свјетске силе. Поставља се питање ко зна шта би онда било са Индијом да је прихватила феномен глобализације?! Ову тврдњу најбоље представља Русија и њене бивше чланице. Многе земље које су се у блиској прошлости отцијепиле од Русије и постале дио глобалног свијета, налазе се на рубу егзистенције, зависе

од међународне помоћи, која их само још додатно задужује угасивши њихову привреду и пољопривреду. Док су, са друге стране, Русија и Бјелорусија једне од водећих свјетских сила, имају свој идентитет, културу, језик и обичаје.

Сагледавајући анализу унутрашњих и спољашњих разлога, зашто треба да свој живот фокусирамо на идентитет, земљу, коријене, културу, језик и обичаје, а не на похлепу за материјалним остварењем и губљењем личности (самих себе), није срамота пожељети да будемо као и дрво. У сваком случају, боље је бити дрво са коријеном и пупољцима него пањ чија ће леђа (горња површина), негдје у туђини, носити терет феномена глобализације. Ако се једном сагнемо и постанемо пањ, без обзира коју награду добили за то, ми више нећемо моћи да се подигнемо и израстемо поново у једно фино стабло дрвета које има свој идентитет, земљу којој припада и коријен. Зато, не журимо у туђину, већ остајмо на својој земљи, негујмо свој језик и културу, чувајмо свој идентитет и тражимо начине да искоријенимо коров који жели да нам затре наше друштвене вриједности.

др Срђан Лалић,
Декан Економског факултета
у Брчком

СЛАВЉЕЊЕ РОЂЕНДАНА – ПРАВОСЛАВНИ ПОГЛЕД

Међу хришћанима се поставља питање да ли је у складу са нашом вјером прослављање дана рођења. Поједини хришћани су категорички против тога, сматрајући то паганском свечаношћу на којој је све грешно, и позивају се на Иродов рођендан, када је пијани цар наредио да се убије највећи између свих од жена рођених – Свети Јован Крститељ (Мт 14, 3-11). Са друге стране, има и либералних хришћана који сматрају да Црква не треба у то да се мијеша, да то не треба бити тема њене мисије, већ да свако поступа како хоће. Они мисле да Црква није позвана да регулише сваки сегмент живота човјека и да није потребно људима за сваку ситницу говорити шта је исправно а шта не, шта ваља а шта не ваља да раде. Они су свакако у праву, али хришћанин сам треба да се труди да свуда и у свако вријеме свједочи Христа животом и чини оно што је Њему угодно, па тако и у овој ствари. Право питање није да ли, него како ваља славити рођендан.

Знамо да чак и Црква прославља рођендане појединих битних личности: Господа Исуса Христа, Пресвете Дјеве Марије, Светог Јована Крститеља. Наравно, то је само још једна прилика да се сјетимо њих и њиховог живота. Ми при томе не правимо торту и не дувамо свјећице. Али сама чињеница да се сјећамо дана кад су се родили на земљи говори нам да у томе нема ништа погрешно.

На свој рођендан треба прије свега да се сјетимо Бога који нам је дао живот и да Му се захвалимо. Треба се сјетити колики је дар живот сам по себи. Живот нам је дат да се радујемо и да благодаримо, да славимо Бога и радујемо људе око себе. Дат нам је да га живимо пуним плућима и да све што нам се догађа прихватимо са благодарношћу, била то радост или жалост, здравље или болест, рођење или

смрт. У свему што Господ шаље и допушта има неки смисао. Понекад је он јасан, а чешће је скривен. Међутим, кроз свете тајне све се преображава и добија своју пуноћу у Царству Божијем, чији преукус имамо већ овдје и сада на Литургији.

Такође, на рођендан треба да се сјетимо и родитеља. Бог нам је кроз њих даровао живот. Они су нас одгајали и васпи-

тавали. Као што често нисмо Богу захвални на дару живота, као да нас је Он морао створити и као да је наше постојање нешто што се подразумијева, тако врло брзо заборавимо и на труд који су родитељи уложили у нас, сматрајући и то нечим природним. Они су се тог дана кад смо се родили највише радовали нашем доласку на овај свијет. Рођендан је прилика да се подсјетимо на то. Можда је то сентиментализам, али и он некад може да буде користан за унапређење љубави.

Рођендан је прилика и да извршимо рекапитулацију свог дотадашњег живота, да преиспитамо какав је он био и шта је могло бити боље. То је прилика и да се направе планови за будућност. Тог дана можемо донијети одлуку да озбиљније порадимо на борби против неких својих порока које већ дуго вучемо. Ако је у питању рођендан нашег дјетета, а дијете није крштено, то је идеална прилика да се тога сјетимо и учинимо то што прије како би могло почети да се причешћује и живи црквеним животом.

Живот прије крштења је празан живот, празан ход, траћење времена. За све у животу постоји вријеме и добро је потрудити се да оно не прође узалуд. Ако смо прешли двадесету, или чак двадесет пету годину, а још увијек живимо са родитељима, морамо схватити да је дошло вријеме да покушамо наћи неки посао и размишљати о браку, или можда манастиру.

Рођендан у зрелим и старим годинама је прилика да размислимо шта пише у књизи нашег живота и имамо ли са чим изаћи пред Господа. Такође, још и битније, шта пише у нашем срцу, је ли оно окопано и оплијевљено молитвом и заливено покајањем и има ли у њему плодова љубави.

Посебна тема је и начин слављења рођендана. Све што је грешно другим данима да се ради, грешно је и тада и, обрнуто, све што је дозвољено иначе, дозвољено је и на рођендан. Шта то значи? „Уживање“ уз раскалашне пјесме које величају и славе гријех хришћанину не приличи никад, па ни тада. Такозвано „сређивање“, тј. безобразно облачење, нарочито кад су у питању дјевојке и жене, никад није прилично, па ни за рођендан. Преједање, опијање и свака неумјереност треба да је далеко од нас. Али дозвољено је славити, смијати се, причати и збијати примјерене шале, слушати колико-толико нормалну музику, играти, плесати, радovati се животу, путовати и шта је коме по вољи тог дана и како је ко у могућности. Бог воли да види наша насмијана и весела лица.

Питање које се често поставља је и то да ли треба рођендан славити у посту. И око тога се могу чути различита мишљења, чак и свештеника и теолога. Она су само на први поглед различита. Разликује се и пост од поста. Часни пост има нарочито покајни карактер и тада не би требало правити никаква славља, бар не у седмичне дане (од понедељка до петка). Тад је забрањено чак и служење Литургије. Тада се сјећамо Христових страдања која је претрпио ради нас и нашег спасења.

За сваког хришћанина Христос би требало да буде Неко ко му је најрођенији, а не неки имагинарни бог кога ето поштујемо из страха да нам се не деси нешто лоше. А кад неко најрођенији страда, људи се не радују. Као што нећемо славити рођендан кад нам неко из породице умре, тако нећемо ни тада. Прославу рођендана би требало помјерити, нарочито ако је она бучна и укључује музику и веће весеље, или на период пред почетак поста, или након поста, а ако је рођендан негдје у средини поста, онда бар у дане викенда када се и пост ублажава. Што се других постова тиче, славља су дозвољена, али наравно уз посну трпезу и како приличи.

Сљедеће питање је слављење рођендана на велике празнике. Неки ће рећи да је то дупла радост и да треба, а неки да се тиме умањује значај црквеног празника и придаје већи значај човјеку, то јест себи. Ако смо тог дана отишли на Литургију, ако нас прослава рођендана и припреме славља у томе нису спријечили и ако схватамо прави, хришћански смисао рођендана, о чему смо раније говорили, онда није проблем. Сваки црквени празник је прослава живота и дан благодарности Богу за све. Ако је рођендан то исто, онда проблема нема. Али ако је рођендан прилика за гријех, или величање појединца, онда је проблем увијек, па и на празнике.

Рођендан никако не би смио да буде идолопоклоничко слављење појединаца, а често има одлике таквог славља. Морамо, прије свега, схватити да ми нисмо заслужни што смо се родили, а нисмо заслужни ни што су се наша дјеца родила. Живот је Божији дар, а људи су

само тај дар прихватили. Нарочито се дјечији рођендани често претворе у идолопоклонство. Само још недостаје, а можда и тога негдје има, да се са зида скине икона и да се окачи слика дјетета. Хришћанима треба да је све благообразно и са мјером. Рођендан дјетета је идеална прилика, нарочито кад дијете почне да схвата свијет око себе, да га родитељи одведу у цркву, да се и они сјете какав им је и колики дар Бог дао, да се заједно са дјететом захвале Богу на томе. Онда ће рођенданска радост да се продужи на цијелу годину и цијели живот и неће се ограничити само на један дан. Али је много више Марта, него Марија. Бринемо се и узнемиравамо за много, као и за славу, а само је једно потребно (Лк 10, 41-42). Прави гост се никад неће увриједити, ма какав дочек био, нити ће се прави слављеник увриједити, ма какав поклон добио, или га уопште не добио. Врло је штетно и за васпитање дјетета дозволити му да тог дана ради шта хоће јер је то „његов“ дан. Сви дани су Божији, а самим тим и наши. Какав је смисао у томе да дијете данас ради нешто за шта ћемо га већ сутра казнити? Онда су ограничења заиста стеге, а не путокази ка бољем, што би требало да буду.

Мир Божији, Христос се роди! Живот нам се роди. И ми се сви родисмо да живимо и да се радујемо животу у пуноћи, а не да животаримо и да живимо само један дан у години. Срећан рођендан свима, ма кад био! Радужмо се радошћу неисказаном, радошћу спасења и истинског живота! Нек нам је срећан цијели живот, а не само дан кад смо се родили!

Давор Арнаут, ђакон

СРЕДЊОШКОЛАЦ ПРЕД ИСКУШЕЊЕМ НАРКОМАНИЈЕ

Највеће искушење пред младим човјеком данас је свакако наркоманија. Већина младих се са наркотицима среће у току средњошколског узраста. Зато овај узраст и карактеришемо највећим степеном ризика. Нажалост постоје неке студије које показују да се млади са дрогом у већим градовима срећу већ у основној школи. Упркос свим тим показатељима, од стране државе не постоји никакав превентивни рад са младима по овом питању.

Да не будемо превише критични према држави, морамо рећи да ни од стране Цркве не постоји систематски приступ раду са младима. Довољно је само навести податак да у наставном плану и програму вјеронауке за средњу школу, за сада, не постоји ниједна наставна јединица која се бави овом темом. И код државе и код Цркве све остаје на нивоу појединца.

Са друге стране, питање је колико се данас реално и може урадити јер дјецу више не васпитавају ни породица, ни школа, ни Црква, већ друштвене мреже и мас-медији. Управо захваљујући њима данас смо добили још једну културу - нарको-културу.

НАРКО-КУЛТУРА

Нарко-култура је дио пост-модерне културе. Вођена пост-модерним поимањем слободе и раскидом са општим норма ова култура даје позитивну вриједност употреби наркотика.

Сматрам да није погрешно назвати данашњи поглед друштва на дрогу нарко-културом јер тај поглед носи свој начин и своју философију живота. Као потврда наведеног довољно је само послушати музику коју млади слушају. Радећи са средњошколцима сазнао сам и ко су музички извођачи попут: Цобија, Бубе Корели, Расте и др. Запрешћујуће је колико се у њиховим пјесмама опјевава употреба наркотика као нешто позитивно. „Мала гори ко марихуана“, „Ганџа око мене, све је ганџа“, „Питала ме да ли имам хашиш“ су само неки од стихова поменутих аутора. Број прегледа које ове пјесме имају на друштвеним мрежама је огроман, што свједочи колики је њихов утицај на младе. Ови промотери нарко-културе преко друштвених мрежа сервирају младима свој начин живота који се огледа у мноштву новца и жена, брзим аутомобилима и генерално брзом животу, проводом који траје 24 часа, гдје је употреба наркотика пратећи дио свега. Нажалост, сљедбеник поменутих од свега сервираног на крају само доживи болест зависности.

Ипак треба рећи да нарко-култура није главни разлог за дрогирање. Она је само опасан путоказ у ком правцу треба кренути на животним раскрсницама.

ЖЕЉА ЗА ДОКАЗИВАЊЕМ

Жеља за доказивањем је нешто кроз шта је свако прошао у

пубертету. Тешко је замислити средњошколца без ове жеље. За разлику од неког другог времена, данас је проблем што нарко-култура нуди девизу - докажи се окружењу да си посебан, свој и opak преко наркотика. Управо жеља за доказивањем је нешто што наводи већину да први пут пробају дрогу.

Међутим, само овом жељом се не постаје наркоман. У средњошколском узрасту би требало да постоји развијена још једна жеља као против-баланс. То је жеља за успјехом, да се једног дана последице школе испуне животни снови и циљеви. Имање ове жеље ће увијек изазивати страх код особе да ће је наркоманија одвести на погрешан пут.

Немање жеље за успјехом, тј. немање животног циља, указује на неке дубље проблеме који појединца у данашњем друштву лако могу начинити наркоманом.

ЖИВОТНИ ПРОБЛЕМИ

Ово поглавље је можда било боље насловити са „живот као проблем“. Наиме, животни проблеми су чест пут ка наркоманији. Али у већини случајева не ради се о неким ванредним животним проблемима типа: тешки инвалидитети, губици најмилијих, болести и слично. Углавном су то проблеми са којима се сусреће свака особа попут: егзистенцијалних проблема, бесциљности, туге, немоћи и слично.

Ако слиједимо Виктора Франкла - да је главни проблем младих смисао живота, онда можемо извући закључак да је главни узрок наркоманије бесмисао живота.

ПОРОДИЧНИ ПРОБЛЕМИ

У овим проблемима се можда налази и коријен проблема о ком пишемо. Постоји опште сагласје да се све вуче из породице. Познат нам је вапај родитељима оца Бранка Ђурчина, духовника Земље живих - Православног центра за лијечење болести зависности, да се не разводе ни у ком случају, јер највећи број штићеника овог центра управо су дјеца разведених бракова.

Иначе, ништа тако не оштећује дјечију душу као недостатак родитељске љубави. Недостатак те љубави трајно оштећује душу дјетета доводећи је у стање небриге за самог себе и жеље за осветом родитељима преко самоуништења. Та оштећења могу бити поприлично невидљива до момента њихове експлозије, која се може манифестовати управо кроз наркоманију.

Данас су и психолози и духовници сагласни да је самоваспитање најбољи начин васпитања дјеце. Самоваспитање је најбоља превенција и заштита дјеце од пута наркоманије.

ГДЈЕ ЈЕ ЦРКВА У СВЕМУ ТОМЕ

Црква као богочовјечански

организам нуди свијету Онога који све немоћи људске узима. Бесмислу живота Логос Божији

даје смисао, недостатак родитељске љубави се надомјешћује божанском и сваки проблем налази рјешење у јеванђелским ријечима: „У свијету ћете имати муку, али не бојте се, јер Ја надвладах свијет”. Међутим све ово су одлике овог првог, божанског дјела Цркве. Одлика овог човјечанског дјела јесте у нуђењу кроз свједочење свијету Христа. Тако да на нама, на првом мјесту епископима, свештеницима, вјероучитељима, а затим сваком оном ко се сматра хришћанином, остаје да нађемо начина како да младима данас понудимо Христа.

Остоја Дикић, вјероучитељ

Жеља за доказивањем је нешто кроз шта је свако прошао у пубертету. Тешко је замислити средњошколца без ове жеље. За разлику од неког другог времена, данас је проблем што нарко-култура нуди девизу - докажи се окружењу да си посебан, свој и opak преко наркотика. Управо жеља за доказивањем је нешто што наводи већину да први пут пробају дрогу.

Др Јова Јовановић Змај

Несретник

*У младо доба каткад му се дало,
Да гуцне дете „ракијице” мало;
А што из пића вреба демон зао,
Још онда га је закапарисао.*

*У школу не хте, другом стазом крену;
Бе’о је цркву и поуку њену;
Он слуша речи злосретника спети:
„Пиј, чедо моје, ракија те крени!”*

*То слуша радо, - ракија га греје,
А из ње демон злорадо се смеје.
У младој души већ се зраке гасе,
А нигде нико нема да га спасе.*

*Развратна друштва, те паклене сенке,
Сватови, славе, даће, теревенке,-
К’о луда мува око свеће лети,-
Каткад се тргне, хтео би с’ отети.*

*Да л’ ће га спасти она љуба млада?
Да л’ рад’ деце латити се рада?
Ох, он би хтео, - и можда би мога’,
Да нема тога пића пакленого.*

*Ал’ данас мало, сутра мало више,-
А свет га бољи из свог кола брише,-
Ха, сад ће пити свету пркосећи!
А демон шапће: нећеш ми утећи!*

*Сад гледи слику која срце пара:
С његова лица неста Божја дара,
Понижен човек ниже сваког скота,
Изубљен понос, згажена срамота,
На челу нема те ведрине лене,
Згрчени прсти дрхћу му и стрепе,
Језик му везан, глас му само јеца -
А колена му од немоћи клеца,
Бездушна глупост са лица му млада,
А мутна трава уместо погледа;*

*Жена га зове: „’Оди, Бога ради!
Сви ћемо твоји скапати од глади,
Мол’те га, децо, нека дома греде!”
А деца не сме’ ни да га погледе.*

*Све је залуду, ништа не помаже;
Он језик сили, нешто да искаже,-
Сад ће изрећи - слушајте, слушајте!
-А шта је реко? - „Ракије ми дајте”*

*Згроз’те се људи, над овом срамотом!
А демон грокће и смеје с’ грохотом.
Његова ј’ жртва. - Ох, да ј’ једна, сама,-
Ал’, јао, он их има хиљадама!*

ДР ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ И ЊЕГОВА МАЛО ПОЗНАТА ПЕСМА „НЕСРЕТНИК”

Др Јован Јовановић (1833-1904) данас неупоредиво познатији као Јован Јовановић Змај или, једноставно, чика Јова Змај, био је и остао песник уз чије су стихове одрасле небројене генерације. Данас је мање познато да је Јован Јовановић Змај по образовању и професији био лекар. Студије медицине окончао је 1870. године и, потом, као лекар, ординирао је у Новом Саду, Панчеву, Сремским Карловцима, Футогу, Београду, Бечу... По одласку у пензију купује велику кућу у Сремској Каменици где наставља са лекарском праксом али и својим свакако највољенијим послом, а то је књижевност.

Лична трагедија о којој се данас безмало све зна, а такође и политичка ангажованост која му је донела неупоредиво више разочарења него некакве користи, усмерила је др Јована Јовановића између осталог и ка томе да ствара многобројне песме намењене деци.

Ипак, осим песама за децу које су, нагласимо, у себи неретко носиле својеврсне поуке везане за превентиву и потребу очувања здравља, др Јован Јовановић Змај кроз своје стихове осликавао је и друштво унутар кога је живео и радио. Поједине песме, а међу њима је и песма „Несретник” о којој желимо да кажемо реч више, као своју централну тему имају управо проблеме у вези са очувањем здравља. Један од таквих про-

Јован Јовановић Змај

блема био је и проблем алкохолизма.

У једној књизи др Андрије Штампара, оној под насловом „Народна читанка о алкохолу”, која је објављена далеке 1931. године, своје место пронашла је и песма чије смо стихове навели. Након овог издања, песма „Несретник” је, из неког разлога, престала да буде део збирки песама др Јована Јовановића. Да ли је томе разлог тема о којој говоре стихови или су разлог религиозни елементи који су, како можемо приметити, прилично снажни у овој песми, о томе се заиста може рећи пуно тога. Проблем алкохолизма био

је снажно изражен на простори-ма где је као лекар ординирао др Јован Јовановић. Свакодневно се сусрећући са људима који су робовали овој пошлости, Змај је, на себи својствен начин, и кроз стихове покушао да предочи људима пут којим су пролазили многи злосрећници у својој зависти од алкохола. Оно што је нарочито интересантно јесте да Змај, говорећи о алкохолизму, у њему види и искушење које је константно пред човеком. Пажљивим читањем стихова примећујемо да песник управо ђавола препознаје као оног ко ставља искушење пред човека. Слобода избора која нам је

Алкохолизам је болест. Тога је у потпуности био свестан и др Јовановић. Он, и као песник али и као лекар, сликовито указује на процес кроз који неминовно пролазе алкохоличари. Овај процес није само процес аутодеструкције. Упоредо са самоуништењем, алкохоличари уништавају и своје ближње: супружника, децу, родитеље... Робовање пошлости алкохолизма чика Јова Змај с пуним правом поистовећује са робовањем ђаволу.

Напомене о Цркви, о елементима религије које, а то лако можемо приметити у стиховима ове песме, представљају оно на шта песник обраћа пажњу, својевремено су засметале особама које су састављале збирке Змајевих песама. Чинило се да елементи хришћанског морала некако ослабљују и отупљују оштрицу иначе бритког пера Јована Јовановића Змаја када је писао о класним проблемима друштва, о потлачености, о неравноправности, о социјалној неправди...

иначе својствена, али коју неретко (зло)употребљавамо на сопствену штету, оставља последице на ментално и физичко здравље. Када је реч о алкохолизму често слобода избора има пресудан значај у одабиру пута којим ће неко кренути. Упоредо са овим, др Јовановић стиховима осликава још једну распрострањену појаву унутар најширих друштвених слојева. Наиме, када је реч о деци, специфичности одрастања у окружењу где се неумерено конзумира алкохол остављају на њима тешко избрисив траг. Образац понашања, са свим његовим погубним елементима, прихвата се као нешто што је потпуно природно, као нешто што се подразумева, као нешто што је нормално и уобичајено...

Алкохолизам је болест. Тога је у потпуности био свестан и др Јовановић. Он, и као песник али и као лекар, сликовито указује на процес кроз који неминовно пролазе алкохоличари. Овај процес није само процес аутодеструкције. Упоредо са самоуништењем, алкохоличари уништавају и своје ближње: супружника, децу, родитеље... Робовање пошаста алкохолизма чика Јова Змај с пуним правом поистовећује са робовањем ђаволу.

Да ли је у томе погрешно?

У једном периоду историје неке се учинило да јесте. Напомене о Цркви, о елементима религије које, а то лако можемо приметити у стиховима ове песме, представљају оно на шта песник обраћа пажњу, својевремено су засметале особама које су састављале збирке Змајевих песама. Чинило се да елементи хришћанског морала некако ослабљују и отупљују оштрицу иначе бритког пера Јована Јовановића Змаја када је писао о класним проблемима друштва, о потлачености, о неравноправности, о социјалној неправди... Као решење наметнула се идеја изостављања не само ове, него и читавог низа песама које Змаја представљају као верујућег човека, као особу која је, по сведочењима савременика, заиста била преиспуњена управо најразличитијим хришћанским врлинама. Сведочанство тога јесу чак и данас мало познати детаљи из његовог живота. Наиме, др Јован Јовановић је, радећи као лекар, запамћен да је неретко не само бесплатно лечио сиротињу, него да је, прегледавши болесника, кришом остављао нешто новца како би и на тај начин помогао унесрећеним суна-

родницима. Када је реч о широко распрострањеном проблему алкохолизма, имајући у виду време када је живео и радио Јован Јовановић Змај, оно шта је он могао учинити били су управо апели на савест сваког појединца. Змај неретко опомиње да човек себе и своје ближње пази како се не би ухватио у замку умереног пијења и пијанчења.

Да ли је у томе имао успеха?

Имајући у виду значај који су његове песме и листови што их је уређивао током живота имали у најширим друштвеним круговима, искрено верујемо да су његови апели и искрени савети оставили одређени траг. Уколико је барем и једног човека повратио с пута самоуништења кроз алкохол, слободно можемо рећи да је Змај не само као лекар, него и као песник и као човек, испунио јеванђелску заповест о љубави према ближњем. Оно шта ми са ове временске дистанце можемо учинити за Змаја јесте да кроз поновно објављивање песме „Несретник” и ових неколико реченица о њему, укажемо на његов лекарски и песнички труд и бригу о народу са којим је живео. Поновно објављивање ове песме у времену када се и даље сусрећемо са проблемом алкохолизма јесте њено својеврсно оживљавање, а самим тим и пружање могућности да се стиховима утиче на сваког понаособ како би од себе одбацио изазов и робовање овом виду зависности.

*др спец. Вања Продић,
психијатар*

О ОНИМА КОЈИ СУ ЗНАЛИ ПИСАТИ
ДА БИСМО ДАНАС ЗНАЛИ ЧИТАТИ:

ДАНИЛОВ ЗБОРНИК

ЖИВОТИ КРАЉЕВА И АРХИЕПИСКОПА СРПСКИХ: ДРУГИ
ТОМ СРПСКЕ ДИНАСТИЧКЕ ИСТОРИЈЕ (1317-1340)

II ДИО

СВЕТИ ДАНИЛО II, АРХИЕПИСКОП СРПСКИ

О Данилу Другом највише података имамо из житија које му је посветио његов Ученик. Међутим, ако би се могла дати дефиниција једног човјека, какав је био овај српски архиепископ, онда је у томе свакако успио Милан Кашанин : „Исти човек је знао управљати државом и црквом, разумевао се у слике и оружје, умео писати и певати, држати говоре у сабору и ћутати у испосници. Од таквих људи је код нас био архиепископ Данило II, црквени управљач, државник и писац”.¹

Још слаткоречивије о Данилу Пећком говори се у прологу Живота краљева и архиепископа српских: „Племић по пореклу, и то сигурно из највиших слојева аристократског сталежа, политичар и државник, архиепископ који је без сумње поседовао и лепе способности војника и ратника, Данило је био и спретни дворанин и, према свему, и уметнички саветник неколицине најзначајнијих српских владара, Милутина, Стефана Дечанског и краља Душана”.²

Богословски списи архиепи-

Архиепископ Данило II

скопа Данила, његова преписка и посланице, нису очувани, али је он и поред тога један од најплоднијих и најразноврснијих наших средњовијековних писаца: саставио је двије службе Србима светитељима и десетак житија српских владара и црквених управитеља.³ Данило Пећки истицао се не само и искључиво као православни архиепископ, већ се на првом мјесту испољио као тактичар у државним и међудржавним односима, као и личност склона беспријекорној

вјерској толеранцији.⁴ Цијени се да је рођен негдје око 1270. године. Име Данилово прије замонашења остаје нам непознато, али се зна да је био „син побожних, богатих и славних родитеља”⁵, односно да је потицао из властоске породице. То му је предност утолико што је могао да стекне оно што је мало дјеце оног времена могло – образовање. Али осим економских могућности и родитељских жеља, није изостала ни љубав према књизи и Богу⁶. Од самог почетка, од првих озбиљнијих догађаја из његова живота, може се повући паралела са Растком Немањићем. Постојала је извјесна резервисаност са родитељске стране, када је Данило изразио жељу да се преда Господу, а о томе његов Ученик биљежи: „А поче молити родитеље своје да га даду и на учење

1 Милан Кашанин, *Српска књижевност у средњем веку*, Просвета – Београд, страна, 215.

2 *Стара српска књижевност у 24 књиге*, „Животи краљева и архиепископа српских”, Просвета, Српска књижевна задруга, Београд 1988; *Песнички радови архиепископа Данила*; страна 26.

3 Милан Кашанин, *Српска књижевност у средњем веку*, Просвета – Београд, страна 215.

4 Мисли се на одобрење да протомајстор Дечана буде фра Вита Которанин.

5 *Стара српска књижевност у 24 књиге*, „Данилови настављачи”, Просвета, Српска књижевна задруга, Београд 1988. Из житија Даниловог: „...родитеља, који беху богати и веома славни, управљајући дане свога века у великој врлини, и у њој родише синове и кћери, и овога господина мојега и учитења васпиташе у целомудрију и у свакој побожности...”

6 *Стара српска књижевност у 24 књиге*, „Данилови настављачи”, Просвета, Српска књижевна задруга, Београд 1988. Из житија Даниловог: „Јер од када је знао оца или матер, од тада се одвраћаше од свега земаљскога овога света, не осећајући љубав према својој матери, но овај је више волео да се присваја Господу.”

књига. А они не хтедоше тога учинити, јер беху озлобљени смрћу остале деце своје, и само овога једнога имаћаху на утеху им, и ради тога га не могаху отпустити...⁷ И поред ових забрана он ће ипак кришом учити⁸, као што је кришом то од Стефана и Ане и Растко радио, односно као што је Растко глумио тежњу ка владарским способностима управљајући Хумом, док је заправо своје срце предавао Путу, Истини и Животу. Известан број година Данило Пећи провешће на двору краља Милутина и ту ће се упознати са животом и обичајима највишег византијског друштва, а између осталог и *витешким романом и јуначким пјесмама*, који ће великом мјером утицати на Данилов књижевни рад, односно на рјечник, стил, форму... Један дио Данилових снова ће се остварити када се буде криомице замонашио у манастиру Кончул на Ибру. Замонашио га је игуман Никола. Остале његове наде и жеље биће везане за Свету Гору и Свету Земљу. Својом монашком скромношћу и квалитетном савјетодавном способношћу, изузетно је привлачио пажњу, сањарећи о Светој Гори и исихастичком животу. Убрзо по замонашењу, зваће га у Пећ к себи, архиепископ Јевстатије, који га производи у презвитера и узима себи у келију. *„Као што је некада свети Сава примио у ћелију Арсенија, свог будућег наследника, тако је и јеромонах Данило примљен у ћелију архиепископа*

Јевстатија у којој се подвизивао годину и по дана.”⁹

Ту под Јевстатијевим надзором, Данило почиње да се бави ктиторско – уметничко – градитељским радом. Храм посвећен Богородици Одигитрији (Путеводитељици) саграђен је око 1330. године по налогу Данила Другог. Подигнут је са јужне стране матичне Цркве Светих апостола и представља пандан Светом Димитрију. Данило је за изградњу овог манастира ангажовао солидне раднике и мајсторе, зидови од камена и опеке су малтерисани и украшени орнаменталном сликаном декорацијом, на којој су се могле видјети лијепе розете, крстови, орнаментални фризови. Бифоре готичког стила, Данило је успјешно уклопио у ефектност умјетничког изражаја свог артистичког поимања. У сјеверозападном углу цркве је велики саркофаг од ружичастог мермера, у коме су почивале мошти Светог Данила II. Овај манастир је битан и због тога што се у једном дрвеном ковчегу из XIX вијека, уз иконостас са лијеве стране, чувају мошти архиепископа Саве III (1309-1316). Радове на манастиру је завршио насљедник Данилов, архиепископ Јоаникије. О Даниловом ктиторству свједочи и драгоцену композицију на западном зиду храма. Архиепископ Данило II, скромно одјевен и са тонзуром држи модел Богородичине цркве, као и припра-те, коју је истовремено подигао. При том се гестом руке обраћа старозавјетном пророку Данилу, по коме је добио монашко име, и који такође придржава макету храма. Пророк препоручује архиепископа Данила Богоро-

дици, насликаној у једном отвору на зиду. На овој једноставној композицији, уздржаног израза, нарочито пада у очи лик Данила II: учени предводник Српске цркве, зрачи продуховљеношћу и унутрашњом љепотом, а ктиторски кивот у његовој руци зрачи изванредном документарном вриједношћу.

Други лик Данила II заостаје по умјетничком значају. У овом случају ктитор је насликан у репрезентативном орнату – епископском полиставриону, али по његовом лицу тешко да би се могло наслутити да се ради о једном од најзначајнијих српских имена средњег вијека. Фреска са Даниловим ликом, уз кога је био приказан и Свети Никола, налазила се изнад ктиторског гроба на раније поменутом мјесту.

Године 1306. коначно је на Светој Гори. Као припадник елите свештенства са почетка XIV вијека, бива изабран за игумана манастира Хиландара¹⁰. Одласком у Хиландар нису испуњени његови снови о исихастичком начину живота, јер ће се три године и три мјесеца непрекидно борити против насртаја крсташких каталонских чета. У изворима литературе често се спомиње да је ту имао више посла као ратник него као игуман. Осим борбе против крсташа, Данило и остали житељи Хиландара бивају суочени са још једним непријатељем – глађу – о чему врло исцрпно и вјеродостојно пише Данилов Ученик. За вријеме борби, игуман Данило пренијеће манастирско благо у Србију, Скопље. Због непријатељских насртаја, биће приморан да се по повратку на Свету Гору,

¹⁰ *»Богом изабрани, монах Данило, сијајући посред целог сабора, као многосветли светилник, по изгледу добролепан и доброговорљива језика, јер се изли благодат на усне његове, и даде му Господ такав дар да смислено и разумно говори пред царем...»* – из житија по Даниловом Ученику.

⁷ *Стара српска књижевност у 24 књиге, »Данилови настављачи», Просвета, Српска књижевна задруга, Београд 1988. Из житија Даниловог.*

⁸ *Стара српска књижевност у 24 књиге, »Данилови настављачи», Просвета, Српска књижевна задруга, Београд 1988. Из житија Даниловог:»...поче тражити кога би нашао да га води ка учитељу. И нашавши некога једнога од својих сродника, и њега наговоривши, био је одведен од њега ка неком учитељу тајно од родитеља својих.»*

⁹ *Стара српска књижевност у 24 књиге, »Животи краљева и архиепископа српских», Просвета, Српска књижевна задруга, Београд 1988.; Гордон Мак Данијел, из увода.*

склони на извјесно вријеме у један руски манастир. На несрећу, и тамо га налазе крсташи, али спас и уточиште пружиће му Каропотам. По завршетку насртаја, коначно ће се Данило вратити у Хиландар, а тамо ће га дочекати нови игуман - Никодим¹¹.

Период који слиједи за Данила Пећког представљаће извјесну врсту катарзе, јер ће коначно остварити своје исихастичке тенденције. Повлачи се у Карејску ћелију. Ту ће духом и тијелом коначно на све начине бити предан Господу.

У Србији крећу борбе око пријестола, а он бива позван да измири браћу и, пошто у томе успијева, краљ Милутин подиже Бањску на ниво епископије, а Данилу дарује титулу епископа бањског. На том мјесту задржаће се од 1311. до 1315. године. Присни односи са незадовољним Драгутином нису га спречавали да као игуман Бањске буде повјерљива личност Милутинова. За тих пар година посјећује болесну краљицу Јелену¹². Од ктигорских здања, издваја се црква посвећена Светом Стефану.

По смрти краљице Јелене, враћа се у своје најтоплије уточиште, враћа се на Свету Гору, гдје се, на своју велику жалост, неће дуго задржати. Постојале су назнаке да ће он бити будући архиепископ, али 1317. године биће проглашен за хумског епископа. Данилов ученик Никодим¹³, по-

стаће нови српски архиепископ. Архиепископ Никодим је преминуо 1324. године и исте Данило Пећки постаје архиепископ српски. Од тада, па до 1337. године, као архиепископ интензивно се бави обнављањем, подизањем и животописањем манастира (у Жичи је дозидео кулу и животописао трпезарију у којој је такође поставио канон; у Магличу подиже палату и цркву; у Јелашици

Данило Пећки истицао се не само и искључиво као православни архиепископ, већ се на првом мјесту испољио као тактичар у државним и међудржавним односима, као и личност склона беспријекорној вјерској толеранцији

дворац са предворном црквом, а у Лизници на архиепископском имању проширује цркву и дозидаву кулу).

Вишеструка важна историјска личност „...тако да су се сви дивили и говорили: „Откуда овоме брз разум вештине?“- не знајући да вечна истинита премудрост, Бог, овога себи изабира, и да од сијања присносусне светлости озари његов ум, хотећи га показати, као слику своје доброте...“¹⁴. Ево и доказа његове христолике природе у тој тешкој улози прекретничара и свједока историје:

- У добрим је односима био и са Милутином и са Драгутином.

- Дobar пријатељ и монах крај посмртне постеље био је краљи-

ци Јелени.

- Учествовао је у враћању из изгнанства Стефана Дечанског, који га као владар шаље као изасланика на преговоре бугарском цару у Трново и византијском цару у Цариград.

- По дизању буне, крунише Душана за цара.

Главно стилско – изражајно средство којим се Данило служи је симбол свјетлости, у њој

он осјећа свеprisуство Свевишњег. Наравно ни овдје неће изостати мноштво библијских цитата, навода из Псалама и алегорија истих тенденција. О инспирацијама и односу према ономе што Данило Пећки ствара, Ђорђе Трифуновић пише: „Често појање канона развило је и онако Данилову развијену појачку склоност и разгорело пишчеву лиричност, која је највише замаха достигла у честим молитвама житија.“¹⁵ Његово књижевно дјеловање завршило се прије упокојења 19. децембра 1337. године.

Исихазам и исихастичко учење је оно што ће свакако бити Данилова тежња и у прозном стваралаштву. Све личности које се описују су исихасти, као што и самог Данила описује његов Ученик¹⁶. Он то свакако не именује, али кроз поступке које личности у Даниловим житијама чине, свакако се то да врло једноставно закључити.

11 Никодим је био Данилов ученик, али не управо онај за кога се сматра да је дао удјела и Даниловом Зборнику. То је парадоксално из два разлога:

1. Никодим се упокојио прије Данила и није могао довршити ове животописе;
2. изузетно слабо се бавио писањем.

12 Краљица Јелена Анжујска, жена Уроша I, мајка Драгутина и Милутина, која је око три деценије владала Зетом и којој је Данило посветио житије.

13 Кашанин негдје наводи да су Никодим и Данило били »стални такмаци“ и »најлући непријатељи“, али овдје ваља на прво мјесто ставити њихову посвећеност ризи, па се са овим не бих сложила. Мо-

наси своју најсвјетлију тачку виде у служењу Господу, у братољубљу, па ма коју год титулу носили. Доказ да књижевност ипак претеже ријечима него Ријечи, још једном као искушење читаоцима и у овој врсти „помоћи“ од стране врских стручњака. Колико год да се Кашанин својим мињуциозним тумачењима, посветио рехабилитацији старе српске књижевности, не смијемо бити слијепо захвални, особито када су сличне опаске у питању, а њих дакако није мало!

14 *Стара српска књижевност у 24 књиге*, »Данилови настављачи“, Просвета, Српска књижевна задруга, Београд 1988.; *Живот Данила Другог*.

15 *Књижевна историја*; књига IX, свитак 33; Београд, 1976. ; »Проза архиепископа Данила Другог“, Ђорђе Трифуновић, страна 6.

16 У *Житију Данила Другог*, Ученик то највише приказује кроз борбе Данилове, умним молитвама против непријатеља.

Данилов Ученик је значајан утолико уколико је саставио житије управо Данилу II, што је омогућило да данас знамо много више о детаљима из његовог живота, него што бисмо знали на основу анализе његових дјела. У овога аутора није битно његово име колико су битна његова дјела, као што у крајњем то краси канон свеукупног хагиографског стваралаштва. Његова анонимност је за посљедицу добила само то што је увијек Данилов Ученик био у сјенци, али он ни у ком погледу не заостаје за својим учитељем, можда га чак у неким сегментима и премашује.

Богословски списи архиепископа Данила, његова преписка и посланице, нису очувани, али је он и поред тога један од најплоднијих и најразноврснијих наших средњовијековних писаца: саставио је двије службе Србима светитељима и десетак житија српских владара и црквених управитеља.

Из овог дијела *Житија Даниловог* управо и сазнајемо да се ради о Ученику Данилову: „Но ја, грешни и недостојни слуга његов, од њега храњен и љубљен и васпитан у сваком доброразумију, и упућиван на добре навике, да како год такво у заборав одложивши и леношћу оптерећен не споменем његова добра дела и цео живот сасвим у љубави Божијој? Јер расуђујем у себи немоћ моју, да немам тако постижан разум ума мојега, којим би достојно похвалио живот његов, колико сам гледао ја, грешни, стојећи пред њиме са страхом и бојањем. (...) А Ти свемогући, кроз мене, недостојнога ученика његова, даруј ми ову похвалну реч за вечну и блажену успомену његову, што видех и колико слушах од пређашњих сведока живота његова да исповедим све по имену, на слушање свима који љубе Тебе истинитога Бога

нашега”.

Данилов Ученик ствара у четвртој деценији XIV вијека. Цијени се да је био свакако црквено, а не свјетовно лице. Постоје чак и извори који сматрају да се ради о хиландарском монаху Григорију, који је живио на хиландарском метоху код села Корише на домак Призрена. За овога монаха се зна да је позвао Теодосија да дође из Хиландара да састави животопис коришког пустињака. Монах Григорије је удомио у Цркви Светог Петра Коришког игумана који је 1343. године требало да управља радовима на Душановој задужбини Светог Арханђела. Због тога је касније овај монах добио у доживотно властелин-

ство поменуто стару цркву, нешто дубље у планини, у призренском Подгору. Прије 1355. године, биљежи се да је овај монах напустио овај свијет.¹⁷ Година његове смрти прва оповргава ову хипотезу, а и мноштво других околности, наводи нас да ипак Даниловог Ученика насловимо овако. Међутим, његов књижевни опус далеко је обимнији, него што нас то његова анонимност наводи. Данилов Ученик је саставио: *Живот краља Стефана Дечанског*¹⁸, *Живот архиепископа Данила, Живот краља Душана*¹⁹ и сматра се да је он допунио *Живот краља Милутина* сценом о осљепљењу. „*Иако је анониман, он је одређе-*

на књижевна личност, чији су списи од изузетне документарне и уметничке вредности, а прикупљање у један зборник свих биографија краљева и архиепископа српских из доба Немањића, рад је од прворазредног националног и књижевног значаја.”²⁰ Постоје наговјештаји да је Ученик био монах у Хиландару у исто вријеме кад је и Данило био игуман. Ово се закључује преко чињенице да су каталонски напади између 1307. и 1309. године врло детаљно описани, што може да алудира на чињеницу да је и сам био присутан. Он је наш први животописац који говори о личностима које нису светитељи, нити се пред смрт замонашују и он једини пише о владару још док је овај у животу. Изражују само овоземаљски живот, без чуда, његова писанија усмјеравају се на догађаје, а сами животописи асоцирају више на одломке витешких романа, него на житије. Личност која га највише импресионира је Данило. У *Житију Стефана Дечанског* готово еквивалентно се говори и о Данилу и о Дечанском.

„*Духовник по професији, и сав прожет религиозним схватањем и богословским тумачењима, он се не креће у орбиту апстракција и моралних учења. Заинтересован искључиво за државни и црквени живот своје земље и свог друштва, он не говори ни о којем православном испоснику нити хришћанском мученику, него о двојци српских владара и једном српском архиепископу, и говори о њиховој ратничкој и политичкој активности, не о њиховим мистичним заносима и медитативним тишинама.*”²¹

¹⁷ Ђорђе Сп. Радојичић, *Старац Григорије, » Богословље*”, II (1927) 314-315; исти у *»Летопису Матице српске*”, 390 (1962) 327.

¹⁸ Прво житије које пише двострано о личности која је у фокусу.

¹⁹ ...је недовршено житије, те приказује прве године његове владавине.

²⁰ Милан Кашанин, *Српска књижевност у средњем веку*, Просвета – Београд, 235.

²¹ Милан Кашанин, *Српска књижевност у средњем веку*, Просвета – Београд, 237.

Житија која он пише су различита по дужини. Постоје тенденције ка томе да је управо овај Ученик, сакупио сва срочена житија између 1337. и 1340. године у једну цјелину²², али се ипак ова заслуга приписује цару Душану. У самом процесу састављања додати су и кратки дијелови о архиепископима Сави Другом, Данилу Првом, Јакову, Јевстатију, Сави Трећем и Никодиму, као и додаци у виду кратких увода за житија краљева и житија архиепископа. Када је Зборник био састављен у један кодекс, два настављача су додала још три наставка. Један је додао текст о Јоаникију Другом, а други о Сави Четвртом и Јефрему. Колико је настављача било, немамо поузданих података. Различити извори различито свједоче. Можда је Данилов Ученик једини настављач, можда он и још поменута два (такође анонимна), а могло их је бити јако много. Најбитнија је овдје свакако идеја која је оваплоћена у *Животима краљева и архиепископа српских*, идеја о очувању слике једног периода прошлости, о садашњости која ће се читати у будућности. Након Даниловог Ученика, више од пола вијека неће се појавити ниједно житије владара или црквеног великодојника и утолико прије ће овај *Зборник* добити на значају.

И напосљетку, о чему да промишљамо након ове гомиле података старијих од нас готово осам вијекова? Управо у напору да изоставимо и нужност и потребу канонизације у лику житија, у необичним животним станицама Светих писаца Светих, у потреби историје за књижевношћу, књижевности

за теологијом... Чак и ако је напор човјека да олакша поједине физичке, мисаоне радње изумима, како би остварио више „слободног“ времена, он је ипак то вријеме оробило, ако га није искористио на смиреноумље, на молитву, на бденије над самим собом, ако га није подијелио, посветио, даровао ближњем. А они који су знали писати о богоугодном животу, такав живот нису сматрали необичним, чудним, лудим, већ управо јединим правим и напосљетку, природним. Отуда читањем *Живота краљева и архиепископа српских* учимо читати своје понашање у свакодневици, учимо читати живот онаквим какав нам је дарован! У потрази за *лајф коуч* литературама популарних и популаристичких психолога, шарених лажа, које одгађају стварно живљење у животу, симулакрумско, аватарско безумље, може се наћи прави одговор, замислите, у једном потпуно рустичном, за данашњу технологију смијешном времену, снижених могућности, али висококултурно, високоумјетничко, те бескрајно креативно вријеме средњег вијека, ипак безобразно историјом затамњено епитетима мрака. Спона која брише сва материјална постигнућа, савремене проблеме, искушења, која су са једне стране свједоцба да човјек троши и множи дарована му знања, таленте, а са друге робија своје врсте, ништа мање, лежи у једној чињеници коју, ова нама и национално и територијално блиска житија нунају тек рођено дјетешце. Чињеници да исте молитве читамо, осам стотина година те давне странице Данила Пећког и ми данас, а да је Пут заиста само Један.

Јелена Калајџија

ПЈЕСМЕ

АКО НЕ НА БОГА

Како се Богу приближити, ако смо нечиста језика и отров непрестано сејемо, речима и мишљу, ако не на Бога, а оно на ближњег свог

Како Богу приступити, ако смо нечистих руку и ногу, ходећи путем таме и таква дела творећи, ако не на Бога, а оно на ближњег свог

Како Бога видети, ако смо нечиста срца, које каменито поста и легло богопротивних сила, ако не на Бога, а оно на ближњег свог

Како Богу служити и Бога заволетати, ако мамон нама овлада и среброљубље идол нам поста, ако не на Бога, а оно на ближњег свог.

НЕ РЕЦИ РЕЧ

Не рећи реч против брата, то је као да крв проливаши, не реци реч против брата и никад неће бити рата

Рат се дакле у речи крије и боље да је није, ако ће бити против брата, који куца на врата

Ратови се у речима крију и кад многу браћу обузму, ево рата свима на врата и врисак и смрт и трагедија општа, а све од једне речи поста

Епископ Фотије

²² Ђорђе Сп. Радојичић, *Антологија старе српске књижевности*, Београд, 1960., страна 321.

МИТРОПОЛИТ ПОЧАЈЕВСКИ ВЛАДИМИР: ИСТИНА ЋЕ ПОБЕДИТИ

Митрополит Владимир (Мороз) је епископ Украјинске Православне Цркве Московске Патријаршије, Митрополит почајевски, викарни епископ Кијевске епархије, намесник Свето-Успењске Почајевске лавре. Владика је 15. августа прославио свој шездесети рођендан.

– Владико, у свом последњем интервјуу за портал „Православије.Ру“ говорили сте о противправним поступцима власти према нашим великим светињама као што су Кијево-Печерска, Почајевска и Светогорска лавра и низа других древних обитељи које је уз потпуну сагласност бившег гаранта Устава Украјине требало да буду предате новим расколничким структурама. А још пре тога је Тернопољска обласна рада иницирала предају Почајевске лавре музеју како би она, по њиховој формулацији, постала „духовни центар доступан свима“, и грко-католицима, и псеудоправославним формацијама свих усмерења. Данас је политички слоган „Мова, армија, вира“ („Језик, армија, вера“) нестао заједно с бившим председником Порошенком. Молимо вас да кажете нешто о томе како је манастирска братија поднела ова искушења.

– Као што доликује монаси-ма, хвала Богу – храбро, чак се може рећи и јуначки. Зато што је наше гесло, како апостол каже: „За мене је живот – Христос и смрт је добитак“ (Фил. 1, 21). Ако смо се ухватили за рало не смемо се освртати уназад (уп. Лк. 9, 62). Преживевши искушења последњих пет година дошли смо до закључка да је то цвеће у поређењу с трњем које су поднели наши претходници

Митрополит Владимир (Мороз)

и наставници који су живели у лаври за време Хрушчовљевих прогона 1950-60-их година. И Господ је дозволио да сваки од нас провери своју веру: колико се ревностно подвизава у Богу и како испуњава монашке завете. – **Каква је данас ситуација и какво је расположење?**

– Као што видимо, ситуација се сад унеколико променила, они који нам желе зло су, што се каже, испустили пару, па је наступило извесно затишје. Али Бог зна шта ће бити даље, у Њега се уздамо. Мислимо о најгорем, надамо се најбољем и за све благодаримо Господу...

Било нам је јасно да би се бивши лидер земље, да је добио други мандат, обрачунао с нама. Али Господ је услишио молитве и уздахе људи. И Он нам пружа могућност да ценимо оно што имамо. Што се тиче новог руководства земље и његовог односа према канонској

Цркви засад још увек не можемо рећи ништа одређено. Сам нови гарант Устава је изјавио да је мешање у живот Цркве недопустиво, али његови помоћници изражавају потпуно супротно мишљење: на пример, изјављују да треба променити назив Украјинске Православне Цркве, поново из старих портфеља ваде политичке етикете...

Знате, Христову Цркву никад неће оставити на миру, зато што она сведочи о томе да свет у злу лежи. И пали свет то не може да поднесе. По речима Светог Писма: „Знамо да смо од Бога, и да свет сав у злу лежи. А знамо да је Син Божији дошао и дао нам разум да познајемо Истинитога; и јесмо у Истинитоме, у Сину његовом Исусу Христу“ (1 Јн. 5, 19-20)

– **Владико, на многобројним службама у лаври чују се сугубе молитве за мир у Украјини и чак се после трпезе братија**

опет моли за мир. Зна се да су пред зидине лавре још почетком године долазили аутобуси с нападачима, било је и представника унијата који су желели да освоје Почајевску лавру. Међутим, као да им нека сила није дозволила да уђу, све ове „иницијативе“ су пропале...

– Заиста, молитва је велика сила. О томе пишу свети оци и ми се у то уверавамо. Она у лаври не престаје ни за тренутак. Непрестано читамо Псалтир (сваки брат по реду је дужан да се моли сат времена ноћу), непрекидно се читају акатисти, браћа се моле у келији после завршетка вечерњих служби и бденија, касно увече, пред поноћ око обитељи обављамо литију с иконама, Крстом Господњим... Небеске силе нас чувају. Јер историја се сећа како је у тренуцима прогона долазио сам Јов Почајевски, како су се наочиглед хрушчовљевских прогонитеља фреске у храму Свете Троице који су покушали да затворе одједном обнови-ле и заблистале иконе...

– Да, то су нама, новинарима, својевремено говорили стари насељеници лавре...

– Почетком XX века Црква је била осуђена на уништење. Сетите се из историје страшних „безбожних петолетки“ и репресија кад је Црква требало да буде збрисана с лица земље. И шта се десило? Почео је рат 1941-1945. године и Стаљин се први пут обратио народу речима: „Браћо и сестре,“ а не „другови“. Почело је отварање храмова, свештеници, архијереји и мирјани су се враћали из тамница и логора. Јер прогонитељи не ратују с нама, иако смо ми монаси, верници, али смо просто људи, немоћни смо, и није нас тешко поубијати. А

ратовати против Бога и Његове Цркве значи сакупљати угљевље на своју главу. И видимо како су неславно завршили живот прогонитељи из свих векова, почевши од римског Нерона, па све до шрафова репресивне машине безбожног XX века. Јер Господ није у сили, већ у правди. И молитвени уздаси народа Божијег неће остати непримећени. Благодаримо Богу за искушења, видимо да нас Господ чује и да нам даје још времена за покајање, како бисмо остварили оно за шта смо призвани. Сваки тренутак проведен правилно за нас је радостан, зато што смо га проживели у покајању... Зато што нас он обнавља, чисти и припрема за вечност.

Кад су на истоку земље почела борбена дејства националисти-радикали су качили летке с позивима на одузимање храмова од „цркве-агресора“. Дошло је дотле да су у саборној цркви у граду Суми припадници СБУ претресали подруме тражећи бојеве патроне у сандуцима. Некоме се учинило да се у кутијама чувају патроне. То су у ствари били угарци свећа. У лавру су свако мало долазили неки сумњиви људи и нешто су загледали. Касније се испоставило да су провокатори покушавали да нам подметну оружје, гранате, како би „доказали“ да монаси учествују у рату и како би после тога организовали запоседање лавре. Хвала Богу, на време смо успели да откријемо провокацију и да позовемо раднике милиције и СБУ. Затим смо поставили чуваре око лавре како не бисмо дозволили овакве провокације. Господ је открио непријатеље Цркве и заштитио нас је, осваја-чи су доживели срамоту. Може

се констатовати да је од 2014. до 2019. године Украјинска Православна Црква преживела праве прогоне.

– И нехотице се сећамо аналогиче из историје Почајевске лавре кад је 1675. године одред од 50 хиљада Турака побегао у страху кад су се стреле које су испаливали према лаври окренуле и погађале њих...

– Знате, ова историјска чињеница ја заиста потврђена. Јер у Почајеву и дан-данас живе потомци турских војника који су видевиши ово чудо примили хришћанство и остали овде да живе. А све ове савремене појаве с жестокиим нападима Цркве Божије, с лукавим „томосима“ не чуде вернике. Јер сви знају апостолове речи о томе да ђаво иде као лав који риче и тражи кога ће да прогута (уп. 1 Петр. 5, 8). Њему нису потребне материјалне вредности и богатства, он жели да нападне Цркву, њено канонско уређење, да уништи правилан савез између Бога и човека.

У Патерику читамо како је један преподобни ишао и видео демона који је седео на пречаги и безбрижно махао ногама, а на питање преподобног зашто седи тако доконо одговорио је да је већ нахушкао непријатеље против обитељи Божије, па се сад одмара. То се десило и код нас: наши непријатељи су желели да раскину савез између Бога и човека, да нашкоде Цркви, пре свега у манастирима као што су Кијево-Печерска, Светогорска и Почајевска лавра и друге обитељи у Украјини. А код нас их, хвала Богу, има преко 200... Ето, сви могући напади били су организовани против обитељи и храмова УПЦ.

– Расколници практично немају манастире. Номинално

они постоје, али у њима живи по двоје-троје људи, у најбољем случају. Владико, зашто је то тако?

– Зато што се човек који је одлучио да се посвети монашком подвигу неће упецати на мамце расколника. Он у срцу осећа где је благодат Божија, а где је нема. Код расколника је нема. О томе сведочи и практично потпуно одсуство монаштва...

Зато су поједини и добро познати политичари, знајући то, тражили начин да „докажу“ обрнуто. Мислили су: одузећемо манастире и доказати да је „истина на нашој страни“. И преко министарства за културу, кроз покушаје да укину наше уговоре с државом за закуп земље и имовине, преко рејонских администрација покушавали су да нас разоружају. Али нас је Господ спасио. И као што сте тачно приметили, стреле оних који су нападали лавру окренуле су се против њих самих. Политичка каријера непријатеља Цркве Божије је доживела срамни крах.

– Владико, видимо како јача нови раскол. Видимо као се политички фактор убацује и у односе између помесних Цркава. Колико само говори чињеница да су две патријаршије признале „ПЦУ“.

– Одмах ћу рећи да ове изјаве нипошто не изражавају општи став ових Цркава. У личном контакту, у преписци, у изјавама читавог низа грчких архијереја и многих становника Атона чује се дијаметрално супротно мишљење.

Сетимо се Дела апостолских кад су апостоли ухапшени и

кад је учитељ закона Гамалило, који је уживао углед у народу, рекао на синедриону: прођите се ових људи „јер ако буде од људи ова намисао или ово дело, пропашће“ (Дап. 5, 38). Или се сетимо догађаја од пре сто година. Бољшевици су потпомогали јачање расколничке „цркве обновљенаца“, а Цариградска патријаршија не само да је признала ову лажну цркву, већ је осудила патријарха-исповедника Тихона као „човека који уноси немир“ у црквени живот.

Долазак литије из Каменец-Подолске епархије у Пochaјевску лавру 25. августа 2019. године

С обновљенцима су служили и представници Александријске и Јерусалимске патријаршије. То је жалосна страница, али је чињеница. И где су данас „обновљенци“? Њихово дело је било „од људи“, а не од Бога и пропало је за неколико година. Тако је и данас. Верујемо: истина ће победити.

– Припадници „СЦУ“ поново смишљају неке „историјске доказе“, преносе их у медијима, једноставно речено баве се протим фалсификовањем.

– Кад би истина била на страни расколника, њихова дела, речи и поступци би одисали љубављу, поступали би по законима Божанске Истине, по законима које су написали Свети Дух и свети апостоли. И у њиховој средини би владали љубав и међусобно разумевање.

Међутим, видимо супротно – агресију, они се поново деле. То је већ очигледно пошто се дешава наочиглед целог света. Не мислим да светитељи из других помесних Цркава то не виде и не схватају. Тешко је признати грешку, али мораће. Блаженопочивши митрополит Владимир (Сабодан) је у једној од својих проповеди, чини ми се у беседи у Недељу о Страшном суду рекао да ће Црква на крају времена постати предмет мржње и подела. Можда ово време и није тако далеко.

– Његово Блаженство митрополит Онуфрије све нас позива на јединство, чврстину у вери и личну одговорност сваког хришћанина за судбину Цркве како бисмо достојно прошли кроз искушења времена.

– Тачно тако. Треба да знамо да је свако искушење својеврсни испит за чување наше вере. И сваки хришћанин треба да положи овај испит и да добије одговарајућу оцену. Биће јасно да ли смо били верни Христу, да ли смо били с Њим или смо се поколебали, уплашили, и повели се за светским бурама и олујама. Али Господ је с нама као Кормилар овог брода – Цркве Христове. И ми треба да останемо верни Цркви, њеном Кормилару и целом народу Божијем. И нека нам Господ помогне у томе. Јер онај ко се потруди за Дух пожњеће Живот Вечни (уп. Гал. 6, 8).

**Ђакон Сергеје Герук
Са руског Марина Тодић
28 / 11 / 2019**

**Преузето: www.pravoslavie.ru
(српска верзија)**

МИЛОШ БИКОВИЋ: ПРОНАЛАЗИМ МНР У ЦРКВИ, НЕ У СЕЛФ-ХЕЛП ИНТЕРАПТУРНИ И КВАЗИ ХИНДУ И БУДИСТИЧКИМ ТЕХНИКАМА

Нуспех и пораз дефинишем као лекције. То ми помаже да наставим даље. Зато пораз не сматрам катастрофалним, нити ме победа подиже са земље. Барем се тако трудим – каже за свечани број „Новости“ глумац Милош Биковић.

Зрелост карактерише његов уметнички рад, али и израз кроз реч, мишљење, став и емоцију, који интервјуе са овим младим, успешним човеком чине конкретним, наводе на размишљање и откривају одређене нијансе његовог портрета које филмско платно и популарност, можда, не осветљавају у потпуности.

За „Вечерње новости“, кроз разговор о оним сферама уметности и стварности које нису пред објективом камере, Милош открива своју тежњу ка личном, „унутарњем Кремљу“, и Истини са, како каже, великим почетним словом, која подразумева и пут и живот.

Живот, глума, сазревање, године искуства, свакако доносе промене. Шта је, упркос свему, остало исто, јер представља Ваш принцип, став, интегритет?

– Мислим да човек не треба да говори о својим квалитетима, ставовима, принципима и интегритету, зато што их на тај начин умањује, али с обзиром на то да радим посао који од мене захтева да се људима обратим и на овакав, директан начин, као што је ин-

тервју, морам да кажем да, без обзира на то колико човек радио на себи, што је предуслов без ког не може да се успе, и ма колико био талентован и надарен, без Божије воље је немогуће ишта постићи. Свети оци су рекли – без Бога ни преко прага.

Бити свој и трајати, чини се, јесу неки од ваших основних постулата у послу и животу. Колико је доследност, данас, скупа и тешко одржива?

– Тешко је одржати доследност у времену превирања и крајности, када су сукобљене стране веома острашћене, што се види и у спорту и у политици, како унутар наше земље, тако и на међународном нивоу. Култура мора да има фактор помирења, фактор смирености и стабилности. Она мора да одржи друштво, да прође кроз турбулентне периоде, а да се не распадне. Уколико култура и културни делатници, у том смислу, подлегну и ослабе, осим Цркве, више ништа не може да одржи

друштво на окупу.

Да ли данас у Србији, глумац води каријеру или она њега, а како је у Русији?

– Данас се много снима и глумци имају могућност да воде своје каријере. У једној врсти медијског рата, профитирала је култура, што је парадоксално, али охрабрујуће. Када се мало снима, каријера води вас. Прихватате оно што вам дају и трудите се да пливате

у тим условима. У Русији је лакше, јер је веће тржиште и имају једну круцијалну разлику у односу на Србију, а то је да филм може да буде бизнис, тако да ви, као продуцент, можете да сарађујете са људима из света бизниса, који су вољни да инвестирају, не морате да зависите од државе или од страних фондова. У Србији то није случај, што нас доводи у знатно тежу позицију када је слобода стваралаштва у питању.

Славу и успех носите лако, без оптерећења, фаме, мистификације, сензација. Шта је основ стабилности у том смислу?

– Знам да ми слава не припада, као што знам и да је успех благоволан. Ако сам за нешто талентован и надарен, то није моја заслуга, ја сам то добио на дар. И докле год себи не дајем за право и признање да сам нешто направио, лако ми је да се те славе одрекнем, и да се са њом и поигравам. Отуд, ваљда, и лакоћа.

Када се размакну завесе популарности, какав портрет видите у огледалу? Које нијансе и бразде уметности и живота га осликавају?

– Када се скине глумачка маска, лице испод ње ме често изненади и ја, заправо, пролазим кроз један чудан процес у коме стављам маске да бих дошао до правог лика. Глума и јесте моја потреба за самим собом. И бразде и боре формирају лик, али сам још млад да бих рекао да сам нешто схватио, осим да знам да се налазим на путу потраге за собом.

Које знакове на том путу увек пратите, не бисте ли дошли до истине?

– Мислим да човек не може да дође до Истине, него да она долази до њега. Човек може само да се уподоби, да испуни услове да се то догоди. Овде мислим на Истину са великим И. На ону која је и Пут и Живот.

Чини се да је Ваше духовно сазревање један од темеља Ваше уметничке експресије, али и смерница у приватном животу. Како их надограђујете?

– Глума је чудна професија у којој једном руком треба да изводите мађионичарски трик и скрећете пажњу публике, а другом у цепу онога ко вас гледа прокријумчарите неку светлост. Да усађујете у срце неке вредности док забављате, у шарени папир слаткиша да увијете горки лек, да критикујете, да лупите шамар, али тако да публици то буде пријатно. И што је најважније, глума и култура тешко могу да полемишу са неким режимом, или са политиком. Опресори су недостојни противници културе, јер се она обрачунава са демонима. Диктатори су само њихови шегрти. Култура, као медиј духовности, разговара са много дубљим слојевима човечанства, а то су особине

народа, менталитет. Задатак културе је да негује здраве вредности и особеност менталитета. Јер, ако се не чува и не негује, он назадује, народ деградира, и онда је свеједно ко је на власти. Глумац има ту прилику да са публиком зарони у своју подсвест. Не само да насмеје и радује, што је такође потребно народу, већ и да зарони у дубине, да покаже и прљавштину и гној, и да их на тај начин избаци из ране. Такође, да изрони ковчег са благом заборављених и потонулих вредности у мору лажи, пропаганди, историјског прекрајања. Истраживачким радом, пре улоге, кроз нова искуства, читање и саосећање, глумац понире у те дубине, и у том ламентирању са собом повлачи публику и помаже јој да прође тај пут заједно са њим, кроз један кондензован садржај који је успео да изнедри у тој својој потрази.

Шта произлази из Ваше самоће, ћутања и бола, и колико без њих не бисте били потпун човек и уметник?

– Сваки човек разговара са самим собом само кад ћути. То су најважнији разговори. То су разговори са собом и са Богом. Човек се комплетира кроз бол, јер се на тај начин ослобађа својих заблуда и самообмана. Не знам да ли сам потпун човек и глумац. Уверен сам да нисам. Али, верујем да сам на путу да то постанем.

*Понекад делујете као затворен и опрезан човек. Шта тиме штитите?

– Штитим оно што Иљин назива „унутарњи Кремљ“. Оно што је духовно-административно, или духовно-разумско језгро мог бића.

Шта је, с друге стране, условно речено, слободнији део Вашег карактера и личности?

– Претпостављам да је то дете које жели да се игра. То је оно што

сви имамо, само је проблем што су та деца злостављана од стране света који смо сами себи створили.

Где проналазите мир, далеко од свега?

– У Цркви, као и моји преци. Нисам га нашао у селф-хелп литератури и квази хинду и будистичким техникама. Нисам нашао боље начине од оних које нуди православље.

Одликковани сте медаљом Пушкина. Да ли би већи изазов био да одиграте Евгенија Оњегина или Владимира Путина?

– Оњегина би ми било теже да играм, јер га нисам упознао.

Јесте ли суштински срећан, задовољан и остварен човек?

– Мислим да је много важније да ли је човек суштински захваћан, него суштински срећан. То је оно што зависи од њега. Верујем да из тога произлази срећа. Задовољан и остварен јесам. Остварујем се константно и мислим да је важно да човек на томе може да ради. Срећа је категорија која човека води у заблуду, јер кад крене потрага за срећом, она почиње да му измиче из руку као песак кроз прсте, као да покушава виљушком да захвати воду. Срећа је врло недефинисана, па је човек који је јури подложен манипулацији. Захвалност је много важнија.

НОВИ ПРОЈЕКТИ

А у сусрет новим глумачким остварењима, шта можемо да најавимо?

– Серију „Јужни ветар“ на РТС-у, филм „Слуга“ који ће у Русији изаћи у децембру, као и филмове „Кома“ и „Хотел Београд“, чије снимање управо завршавамо.

Преузето са сајта:
www.novosti.rs,
Дејан Ђурић

СИЗИФОВА БОРБА ЗА ПРАВОПИС

ИНТЕРВЈУ СА ЂАКОНОМ БОЈАНОМ ЈОКАНОВИЋЕМ

Тешко је данас прочитати јеванђељску причу о талентима а не сјетити се ђаконa Бојана Јокановића. Заповијест „умножити дарове и користити их на добро”, дату у овој причи, ђакон Бојан у потпуности испуњава. Дар свирања гитаре Бојан није комерцијализовао. Једине његове изведбе на гитари које се могу наћи јесу са дјецом пјевајући духовне пјесме. Ђакон Бојан није кренуо путем соло пјевања, иако су га многи на то подстицали. Оставши вјеран Божијем призиву својим гласом са амвона или пјевнице уљепшава богослужење у добојском храму.

Ипак, највећи дар који посједује, по чему је нашироко познат код нас, а и у свијету међу колегама признат, јесте дар цртања карикатуре. Управо захваљујући овом дару пружила му се највећа могућност за зараду. Скоро да нема политичке партије која му није нудила новац да карикатуром исмијева ове друге. Бојан је то, наравно, све одбио опредијеливши се за сизифовски посао, за борбу за свој језик, ћирилицу, своју традицију и културу. Тако нашироко постаје познат, давши своје раду име Сизифова борба за правопис.

Управо на посљедњем Сајму књига у Београду, уз сарадњу са издавачем Вулкан, изашла је и књига 100 Сизифових правописних правила. Књига је изазвала велику пажњу јавности поставши најпродаванија књига за дјецу на Сајму. Многи писани медији су се заинтересовали за

интервју са ђаконом Бојаном, па га је и наша издавачка кућа замолила да нам одговори на пар питања.

Ж. И. Помаже Бог, оче, ђаконе Бојане. Најприје да Вам се захвалим у име часописа *Животворни Источник на издвојеном времену за овај интервју*.

Бог Вам помогао!

Хвала најљепше на позиву за разговор.

Ж. И. Можете ли нам рећи од када сте почели да се бавите карикатуром и зашто сте баш изабрали ову грану ликовне умјетности?

Зашто карикатура? Од раног дјетињства цртам, тако да је ликовно стваралаштво Божји дар који сам добио и који с љубављу умножавам али, као и у библијској причи о талентима, много труда и рада стоји иза великих резултата.

Ж. И. Можете ли нам у пар реченица рећи шта је то карикатура?

Карикатура је врло сложен ликовни медиј који захтијева развијање посебног личног стила изражавања. Веома је важно изградити препознатљив стил по којем ће људи препознати ликовну ноту аутора у свакој слици. Карикатура, такође, захтијева висок ниво опште информисаности, избор теме и саме реализације исте. Слика мора да носи јасну поруку, изражајан карактер и пожељно је да има веома мали удио текста, јер је и смисао карикатуре да није за свакога, али и да посматрач може да тумачи поруку по личном нахођењу.

Ж. И. Да ли је потребна храброст за карикатуру?

Најважнија је слобода, јер концепт не мора нужно да прати пропорција и одређен шаблон. Карикатура (термин потиче од италијанске ријечи „caricare” – претворити, претјерати) означава заострен приказ друштвених или политичких, а често и уопштених тема, углавном средствима графике. Карикатуре описују социјалне и друштвене прилике. За све је потребна храброст, али она често не расуђује најбоље. У младости сам цртао дисидентске илустрације и критике друштва, тако сам и заволио карикатуру. Тешко је понудити добру тему у карикатури, а да нема дозе ироније, ма како то звучало. Велики Достојевски каже: „Учинити први корак, изрећи нову ријеч, оно је чега се људи највише плаше”. Када знате да радите нешто што је чисто,

засновано на истини, па ако има и елементе критичког мишљења, ту нема мјеста за страх. Уосталом, какав је човјек који нема сопствено мишљење о било којој теми? Сада размишљам зрелије и цртам друге, корисније ствари. Прије четири године сам осмислио пројекат описмењавања под називом „Сизифова борба за ћирилицу и правопис“. Осмислио сам маскоту главног јунака и урадио више од четири стотине правописних илустрација. Потписао сам уговор са Издавачком кућом „Вулкан“ из Београда и објавио сам књигу и образовне картице. Пројекти су доживјели невјероватан успјех и

били су званично најтраженије Вулканчићеве дјечје књиге на Међународном београдском сајму књига 2019. године. Одлучио сам да направим спој образовања и умјетности и успио сам у томе. Успјех не приписујем себи, него људима који су препознали важност мог рада.

Ж. И. У уводу смо Вас описали као даровитог човјека. Како млади човјек може да препозна своје дарове?

Не постоји човјек који није даровит, али постоји онај који не жели да открије и умножи дарове. Бог је свакога надарио, али у нама је потенцијал. Даровитост дугује успјех мојој радозналости, јер сам човјек који је креативан, самим тим имам истраживачки карактер. Све сам научио самоуку, свирам четири музичка инструмента - гитару, хавајски ин-

струмент укулеле, оријентални инструмент багламу и усну хармонику. Поред традиционалног начина цртања у техникама акварел, пастел и цртежа у оловци, цртам илустрације у дигиталном формату, а помало се занимам графичким дизајном, израдом логотипа и анимацијом. Мали дио је таленат, а све остало је љубав и дугогодишњи напоран рад. **Ж. И. Рекло би се да данас имамо много даровитих људи али да се они од стране друштва усмјеравају у погрешном смијеру. Мас-медији, друштвене мреже преплављене кичом, рекло би се пропагирају одвојеност дара од стваралаштва (рецимо разна такмичења за пјевање која даровите људе усмјеравају ка шунду). Вриједи ли нам дар ако са њим ништа не стварамо?**

То је тешка тема, веома је незахвално заузети став о њој. Не бих само оптужио систем, него је такође одговорност индивидуална. То је као и са телевизијом - програмска шема садржи шунд, али и квалитетан садржај, свакоме се нуди и једно и друго, тако да је сам свој господар онај који држи даљински управљач у руци. Он бира садржај којем ће посветити вријеме. Дар којим ништа не стварамо бих опет упоредио са примјером из Библије о дрвету које не рађа, самим тим се сијече и у огањ баца.

Ж. И. Општи је утисак да су теме из културе и генерално етике досадне за младе људе. Ви сте ту баријеру пробили, Ваш рад је јако занимљив младима и радо Вас прате. Како данас комуницирати са младима, шта је најбитније?

Црква је одувijek била истински чувар ћирилице, правописа и образовања. У црквама и манастирима су се налазиле школе, свештенство је било стуб образо-

вања, а неријетко су свештенослужитељи били једини писмени и били су узорни учитељи. То ме је подстакло на борбу. Одлучио сам да тај рад публикујем на социјалним платформама и данас имам више од деведесет хиљада

људи који прате мој рад, са више од 1.5 милиона прегледа само на инстаграму. Пролази вријеме када су људи долазили традиционално у цркву. Нове генерације морате ви наћи, понудити им програм. Они су дигиталне генерације и треба их заинте-

ресовати на том пољу. У гомили шунд и кич садржаја на интернету ја сам понудио један вид визуелног образовања и људи другачије реагују када виде да се неко из Цркве труди да их заинтересује. Самим тим другачије гледају и на Цркву. Вјерујем да је ово што радим једна огромна мисија Цркве. Млад човјек данас најалост тражи узор у ономе

ко је популаран на друштвеним мрежама. Кроз борбу сам показао да је могуће радити корисну ствар и бити узор младима. Скоро у свим основним и средњим школама у нашој земљи, али и Србији и региону, налазе се поставке сизифовског рада. Свакодневно добијам десетине цртежа дјеце коју сам мотивисао за рад и то је тај потенцијал који ме покреће.

Ж. И. Какви су планови за будућност, који је следећи Сизифов корак?

Поред Сизифовог рада цртам и друге пројекте. Скоро је одштампан Молитвеник за дјецу у издању издавачке куће наше епархије „Синај“, који сам урадио са оцем Јованом Михајловићем и господином Бојаном Ђурићем. Илуструјем и ђачке новине.

Ж. И. За крај бих Вас питао како Ви разумијете ону јеванђељску - ако не будете као дјеца нећете ући у Царство Небеско? Шта сте то Ви научили од дјеце у раду са њима?

Најтеже и најљепше је стварати за дјецу. Када радите за дјецу, самим тим чувате дијете у себи, а то је најважније. Уосталом и Христове ријечи упућују на то. Дјеца су критичари с којима нема глуме, они чистим срцем гледају и њима је тешко сакрити емоције. Зато дјеца најбоље препознају искреност и чистоћу рада.

*Интервју водио
Остоја Дикић,
вјероучитељ*

ИСТОРИЈА

КО ЈЕ ЗАУЗЕО ВЛАСТ У РУСИЈИ? ДУХОВНИ ИЗВОРИ РУСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ

„Духовни извори руске револуције“ – тако гласи наслов књиге Митрополита мурманског и мончегорског Митрофана Бадањина коју је на српски језик превела и објавила издавачка кућа „Бернар“ 2019. године.

Опште позната је мисао Ото фон Бизмарка о томе да „револуције осмишљавају романтичари, остварују фанатици, а њеним плодовима се користе протуве“. Но у ситуацији са руском револуцијом, за разлику од свих сличних и веома многобројних аналогних невоља које су се дешавале у историји човечанства, у том смислу и у данашње време, постоји важна особеност. До момента револуције у Русији је настала политичка организација активно подржавана од стране заинтересованих сила из иностранства, која је била наоружана „научно заснованом“ теоријом о изградњи новог друштва. Промовисала је неку фасцинантну идеју свеопште среће и перспективан план њеног оваплоћења. Поред тога, то организовано друштво бољшевика у пуној мери је „зајашило“

хришћанску машту о долазећем „Царству Божијем“, подметнувши сурогате комунистичке квазирелигије уместо свих атрибута религиозног живота народа.[1] У томе је уникатност онога што се десило у Русији и узрок релативно дугог постојања вештачке конструкције друштвеног живота под називом Совјетска држава.[2]

Упркос свему, веома је важно испричати ко су били ти људи којима је пошло за руком да заузму власт у октобру 1917. године и каква је била њихова духовна суштина. У годинама своје предреволюционарне делатности током директних терористичких акција усмерених против представника законите власти, а такође и током бандитских пљачкашких налета бораца револуционарних ћелија, убили су десетине хиљада државних чи-

новника и обичних руских грађана. Само од 1901. до 1911. године, према рачуницама историчара, терористи борбених организација револуционара убили су седамнаест хиљада људи.

За неколико месеци 1905. године, почевши од октобра, у Руској империји је било убијено и рањено 3 611 државних службеника. Крајем 1907. године тај број се увећао до скоро 4 500 људи. Према званичној статистици тих година, само за 15 месеци (од почетка 1908. до пролећа 1909. године) почињено је 19 957 терористичких аката и бандитских налета у чијем резултату су убијена 732 државна службеника и 3 051 приватно лице и рањено је 1 022 државна службеника и 2 829 приватних лица.[3]

Због тога, ма колико то изгледало тужно, ми морамо признати

да су наши „борци за светлу будућност” били родоначелници тероризма као појаве и управо су у Русији одгојили и поставили на ноге ту нову страшну реалност светске историје. Притом, ми данас живи људи као да боравимо у некаквом сну, у опијености, не дозвољавајући себи да на крају трезвено оценимо ту историјску чињеницу. Ми као да не осећамо колико је нечасно и дубоко неморално слати нашу децу у Сирију, на Кавказ и друге „вруће тачке”, обавезујући их да, ризикујући живот, воде борбу против тероризма, а сами настављамо да спокојно шетамо улицама названим у част терориста: Софије Перовске, Каљајева, Воровског, Самојлове, Баумана, Котовског... Но ако је за нас потпуно прихватљиво прослављати носиоце идеје терора, онда хајде да наставимо традицију и назовимо наше улице именима савремених знаменитих терориста Басајева, Хатаба, Ал-Багдадија или просто „Прспект хероја Исламске државе Либана и Леванта”.

И како се може заобићи обавезни главни Лењински проспект у сваком граду. Да, председник РСДРП В. И. Лењин лично није учествовао у бандитским налетима због лошег здравља; зато су ту били Стаљин (Коба), Фрунзе, Камо и многи други борци партије који су разбојништвом и убиствима доносили новац у партијску касу. Само у октобру 1906. године у земљи су забележена 362 случаја бандитских упада бораца РСДРП, лукаво названих „експропријацијама”. Током таквих бандитских пљачки – „експропријација” – према подацима Министарства финансија Руске империје, од почетка 1905. године до средине 1906. из банака и фабричких каса било је украдено више од једног милиона рубаља.

Једна царска рубаља сада се процењује на приближно 1 300 савремених рубаљи. Из тога следи да је била опљачкана отприлике једна милијарда и три стотине милиона данашњих рубаља (према курсу на дан превођења текста то износи око 17 330 000 евра – примедба преводиоца). И то само за годину и по дана.

Генератори метежног духа

„Нема онога који тражи Бога. Сви застранише и заједно неваљали посташе. Нема га који чини добро, нема баш ниједнога.“ (Римљанима, 3, 11–12)

Међутим, вратимо се питању о духовним изворима невоље која је тако дубоко поразила Русију почетком XX века. Истински духовни прародитељ, оснивач идеје револуционарне смутње и творац догађаја из 1917. године, била је руска интелигенција. Већ смо помињали текст Василија Васиљевича Розанова „Интелигенција и револуција” но веома сличан текст је написао и Александар Александрович Блок. По мишљењу Блока, све што се догађало у Русији 1917. године почело је из досаде, то јест од пре-засићености или, како говоре, „од сала...”. Управо тема досаде, која је све гутала, преовладава у свим аналитичким текстовима Блока с почетка XX века. „Досада наше стварности излива се данас у црвеној боји. Дани су све гласнији од крикова, од размаханих црвених застава. Ноћу црвено пева на марамама, на образима, на уснама жена које се продају. Црвена боја је симбол лошег, развратног, симбол нечега узнемирујућег, нездравог, опасног. Црвена боја је карактеристика болести – упале. Наше друштво као да је почело да болова од „упале”, од те досаде и као да је постало болесно.” Сећамо се како је сам Блок неумесно и недостојно тежио да

ласка бољшевичкој власти:

Друже, зграби пушку, не плаши се!

Опалимо метак у Свету Русију...

Његова поема „Дванаесторица” – трагични је врхунац у његовом стваралаштву, та његова болесна илузија и заслепљеност: револуционарну Антихристову војску песник је помешао са апостолима и Другим Христовим доласком:

Злоба, тужна злоба

Кипти у грудима...

Црна злоба, света злоба...

Та трагична духовна грешка дубоко је повредила душу песника и она га је у ствари и одвела у гроб. Како су се сећали очевици, године 1921, уочи своје кончине, „он је непрекидно о једном трућао. Трућао о једном те истом: да ли су сви примерци Дванаесторице уништени? Да није негде један остао? – ’Љуба, добро прегледај и спали, све спали.’ Љубов Дмитријевна, жена Блокова, стрпљиво је понављала да је све уништила, да ниједан није остао. Блок би се накратко смирио и поново постајао узнемирен.”[4] Песнику су биле потребне четири године да би постао свестан читавог ужаса који се десио у Русији и да би спознао духовну суштину људи који су дошли на власт у земљи.

Но за многе друге мислеће људе у Русији то отрежњење је наступило убрзо по бољшевичком преврату у јесен 1917. године. Појављивала се свест о свему ужасу који се догађао и касније дубоко покајање због учињеног. Скрушеност и сажаљење због те улоге коју су одиграли образовани, несумњиво ауторитативни људи Русије, који су морали чувати драгоцену вредност коју су нам оставили наши преци, а не да је руше како би удовољили својој

Међутим, вратимо се питању о духовним изворима невоље која је тако дубоко поразила Русију почетком XX века. Истински духовни прародитељ, оснивач идеје револуционарне смутње и творац догађаја из 1917. године, била је руска интелигенција. Већ смо помињали текст Василија Васиљевича Розанова „Интелигенција и револуција“ но веома сличан текст је написао и Александар Александрович Блок. По мишљењу Блока, све што се догађало у Русији 1917. године почело је из досаде, то јест од презасићености или, како говоре, „од сала...“.

гордости. Изузетни песник Максимилијан Волошин већ 23. новембра 1917. године, месец дана после бољшевичког преврата, написао је моћно пророчанство у стиху, са страшним називом „Свршено је с Русијом“:

С Русијом је свршено...
На крају крајева
Ми смо је извикали, избрбљали,
Позобали, пропили,
пропљували,
Испрљали на прљавим
трговима.
Распродали на улицама:
да ли је некоме
Потребна земља,
република па и слобода,
Грађанска права?
И Отаџбину је народ
Сам извукао на сметлиште,
као животињски леш.
О Господе, причини, расточи,
Пошаљи на нас огањ,
чиреве и бич,
Германа са запада,
Монгола са истока.
Предај нас у ропство
поново и заувек,
Да би смирено и дубоко
искупили
Јудин грех до Страшнога суда!

Све се збило: и „Германи са запада“ и „Монголи“ на Далекком истоку. Тако су искупили тај Јудин грех, као што га нико у свету није искупио. Двадесет осам милиона за четири године рата. Немогуће је прихватити ту бројку. Каква невиђена несрећа.

„Смрт једног човека – то је смрт, а смрт два милиона – само статистика.“[5] Ми осећамо ту одбрамбену реакцију људске психе пошто је немогуће срцем обухватити сву дубину такве трагедије, схватити сву неизмерну тугу.

[1] Није тајна да је „Морални кодекс градитеља комунизма“ (који је састављен на захтев Н. С. Хрушчова 1961. године) био разрађен од стране стручњака ЦК на основу Мојсијевог закона и Христове Проповеди на гори.

[2] Тако, на пример, ми видимо апсолутну празнину Мајданске револуције у Украјини пошто нису имали никакву организацију наоружану научном (макар и илузорном) теоријом. То исто се односи и на све друге „обојене“ револуције. Постоји само плаћени хаос, заглупљени народ и онемоћала држава.

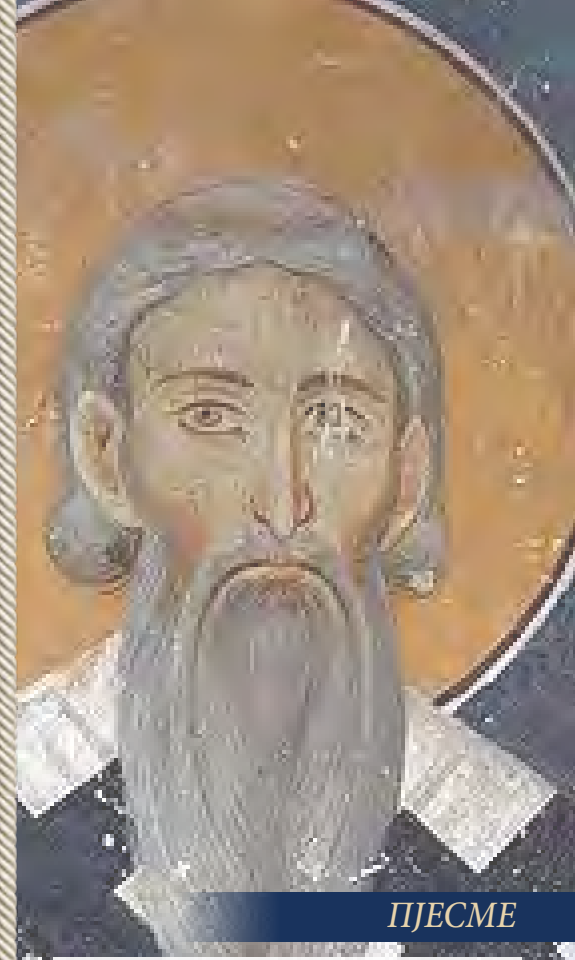
[3] Гейфман А., Революционный террор в России, 1894–1917. М.: Крон-Пресс, 1997. С. 18.

[4] Иванов Георгий., Петербургские зимы. М.: Книга, 1989.

[5] Ремарк Е. М., Црни обелиск, Келн: „Kiepenheuer & Witsch“, 1956.

Митрополит Митрофан
(Баданин)
18 / 11 / 2019

Преузето са сајта:
www.pravoslavie.ru
(српска верзија)

ПЈЕСМЕ

СВЕТИН САВА

Слава Теби, Боже, због Твоје љубави,
Поред многих људи, Србе не заборави.
Подари нам давно прије осам вјекова
Духовног пастира правог светитеља,

Доброг учитеља и просветитеља
Оснивача Цркве - Саву Светитеља.
Он нам име даде и пут нам показа -
То је Јеванђеље и Христова стаза,

Што Србију тада очисти од лажни.
Појави се данас и пут нам покажи,
Јер су многи сишли са твојега пута.
Врати свога Србина да више не лута.

Свети Саво Српски, у рају замоли
Да Господ спасе оног кога воли,
Покајање даруј нам да се исправимо,
Кроз пост и молитву да те заволимо,

И кроз Свете тајне да се приближимо
И преко причешћа да се сјединимо,
Да заједно с Христом у Царству будемо,
Светитељу Саво, теби се молимо.

Недељко Горановић,
протојером

ПРЕМНУО АЛЕКСЕЈ ЛЕОНОВ, ЧУВЕНИ РУСКИ КОСМОНАУТ КОЈИ ЈЕ ПРВИ ИШАО У ОТВОРЕНИ СВЕМИР

Руски космонаут Алексеј Леонов, први човек који је боравио у отвореном свемиру, преминуо је у 86. години. Алексеј Леонов рођен је 30. маја 1934. године у селу Листвјанка (данашња Кемеровска област). Завршио је Десету војну ваздухопловну школу за почетну обуку пилота у Кременчугу, а затим и Војну ваздухопловну школу за пилоте у Чугујеvu. Године 1960. је био у првом одреду совјетских астронаута. У марту 1965. године Леонов је био први човек на свету, који је изашао у отворени свемир, где је боравио 12 минута. Приликом повратка у свемирски брод, десила се ванредна ситуација – његов скафандр се надувао, па је Леонов морао да уђе у отвор са главом напред, а не ногама, као што налажу инструкције. Крајем 1960-их година, Леонов се спремао за лет око Месеца и спуштање на његову површину. Да је СССР победио у „трци за Месећ“, Леонов би био први човек на Месецу. У јуну 1971. године требало је да се Леонов нађе у саставу прве у свету орбиталне станице „Салут“, али због болести његовог колеге Валерија Кубасова, у станицу су послали Георгија Добровољског, Владислава Волкова и Виктора Пацајева. Приликом повратка на Земљу они су погинули.

Извор: www.sputniknews.com
(верзија на српском језику)

ЗАНИМЉИВО:

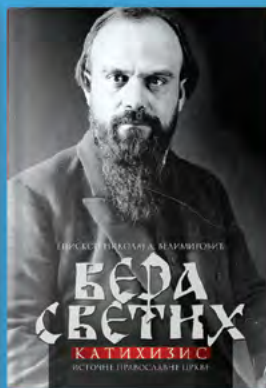
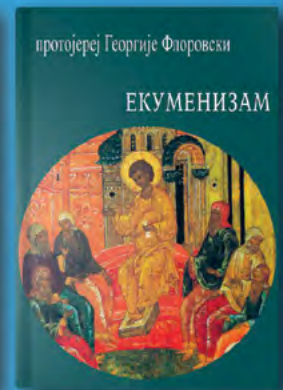
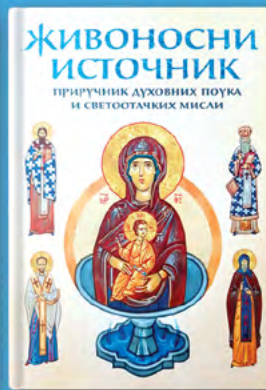
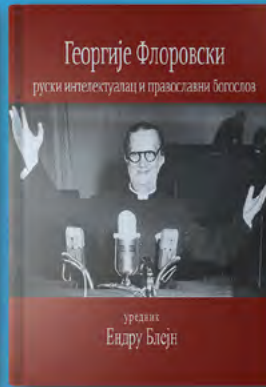
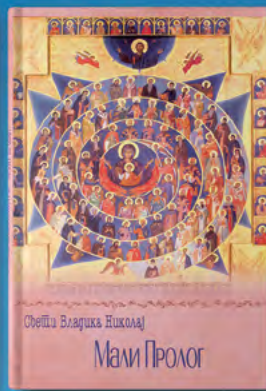
ПРВИ КОСМОНАУТ КОЈИ ЈЕ БИО У КОСМОСУ АЛЕКСЕЈ ЛЕОНОВ, ЗА ВРИЈЕМЕ СВОГ ОВОЗЕМАЉСКОГ ЖИВОТА СЛИКАО ИКОНЕ

Поред тога што је био први човек који је отишао у свемир, Алексеј Леонов је сликао иконе. Позната је његова икона Мајке Божје „Ја сам са вама и нико не може против вас“. Ову икону Алексеј Леонов је насликао 2013. године. Поред тога што је била први његов икониписачки рад, она је уједно била и прва икона коју је насликао један астронаут. Занимљиве су и његове ријечи:

„Све више схватам важност православља за судбину Русије. Немогуће је пренебрегнути улогу коју је оно имало за нашу историју. Без православља не бисмо победили 1380. године на Куликовом пољу. Без православља не бисмо победили Наполеона. Без православља не бисмо победили у посљедњем рату. Без вјере нећемо побједити ни у будућности. Од кога то зависи да метак пролети 5 милиметара од човјека и не погоди га? Од вјере и воље Божије. То је мој жељезни став када је ова ствар у питању. Не треба се одрицати православља. Вјера треба да обједини наш народ“.

У данашњем свијету, у којем се све више потенцира став да вјера и наука не могу ићи заједно, тј. да једна другу искључују, Алексеј Леонов стоји као еклатантан примјер да то не мора да буде баш тако. На његовом примјеру видимо да вјера и наука могу да иду руку под руку и, не само то, већ и да једна другу обogaђују и проширују.

Приредио: Бојан Чечар,
протођакон

ИЗДАЊА ИЗДАВАЧКЕ КУЉЕ
ЕПАРХИЈЕ ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКЕ
„СИНАЈ“

ЖИВОТВОРНИ
ИСТОЧНИК

ХРАМ РОЂЕЊА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ ОБУДОВАЦ

Градња храма започела је 1864. године и њоме је руководио прото-мајстор и архитекта Таса из Охрида са својих педесет мајстора. Темеле је освештао митрополит зворничко-тузлански Дионисије I. Након завршене градње храм је освештао 14. октобра 1882. године митрополит зворничко-тузлански Дионисије II Илијевић. Дозвола за градњу добијена је од султана у Цариграду, а утемељење и послове градње контролисали су паше и везири умирућег Османског царства. Осамнаест околних села градило је здање, улажући огромне напоре да прибави и превезе потребне количине камена, опеке и дрвене грађе која је била поклон манастира Возућа. Камен су довозили из рудника званог Опежа код Модриче. Новац је прикупљан по цијелом Османлијском царству, а чак се ишло и до Русије да би се прикупио потребан новац. Помиње се у изворима цифра од 16000 прикупљених „ћесарских“ дуката.

Прије овога храма у Обудовцу је била црква, која је пренесена из Слатине 1780. године, покривена 1818. године, а спалили је Турци 1858. године. Слатина је била центар духовности у XVIII вијеку. Ову цркву су Турци запалили као одмазду према српским устаницима, те су Срби њене остатке пренијели у Обудовац 1780. године. У Обудовцу овај храм је потрајао до 1858. године, када је спаљен за вријеме Протине буне. На мјесту овога храма данас је, сјеверно од садашњег, спомен-црква брвнара. Храм је обнављан неколико пута.

ЕПАРХИЈА
ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКА

ЖИВОТВОРНИ
ИСТОЧНИК

www.eparhijazt.com